

สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการที่ได้ศึกษาในบทก่อนทำให้เราได้ทราบถึงความหมายและขอบเขตความหมายของความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาอีกทั้งความเป็นมาของความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา นอกจากนี้ทำให้ทราบว่าความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญามีอยู่ 3 ลักษณะและมีขั้นตอนการปฏิบัติอยู่ 3 ขั้นตอน ทำให้ทราบว่าความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่กำลังศึกษาอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาคดี ซึ่งจะช่วยให้การศึกษานิติสัญญาเป็นไปได้ง่าย นอกจากนี้แล้วทำให้ทราบถึงสาเหตุของการที่ประเทศไทยให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาโดยทำสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา เพื่อจะได้ช่วยกันในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะปัญหาหาสาเหตุให้โทษซึ่งสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงทำให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญากับประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วยังทำให้ทราบประเภทของความร่วมมือทางอาญามีอยู่ 8 ประเภท แต่ละประเภทเป็นอย่างไร รวมทั้งทราบหลักเกณฑ์การจะให้และไม่ให้ความร่วมมืออีกด้วย

เมื่อไทยทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2529 แล้ว แต่ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารต่อกัน ดังนั้น ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกายังไม่มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาแต่อย่างใด แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็สามารถให้ความร่วมมือกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้เท่าที่กฎหมายไทยจะเอื้ออำนวยให้กระทำได้

ต่อมาประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา พ.ศ. 2535 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2535 แล้ว ประเทศไทยได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันสารกับประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2536 มีผลให้สนธิสัญญาดังกล่าวมีผลสมบูรณ์เกิดพันธกรณีที่ประเทศภาคีตามสนธิสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อกัน โดยการนำสนธิสัญญามาปฏิบัติภายในรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังจะศึกษาอยู่ในขั้นนี้

กรณีศึกษาการนำเสนอสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญามาปฏิบัติภายในรัฐ โดยเฉพาะประเทศไทย ในขณะที่ทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกาซึ่งไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวใช้ภายในประเทศ เพื่อให้การนำเสนอสนธิสัญญาดังกล่าวมาใช้ภายในประเทศไทยได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาขึ้นมาใช้บังคับให้สามารถปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้ จึงได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้น 90 วัน หลังจากที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535¹ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับหลังจากวันที่ 7 เมษายน 2535 เมื่อพ้นไปแล้ว 90 วัน เหตุผลก็เนื่องจากว่าเรื่องดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหม่ จึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม เพื่อให้สามารถปฏิบัติสนธิสัญญาได้ เพื่อจะได้นำไปแก้ไขปัญหาอุปสรรคและการมีข้อจำกัดที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมในแต่ละประเทศไม่อาจก้าวล่วงไปยังประเทศอื่นได้ ซึ่งก็สำเร็จไปส่วนหนึ่ง ดังเช่นกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา กับประเทศสวิสเซอร์แลนด์เป็นประเทศแรกที่ได้ทำสนธิสัญญาระหว่างกันในการร่วมมือกับปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศทั้งสอง จนประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างที่นานาประเทศได้เห็น เป็นเหตุให้ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถทำสนธิสัญญาในเรื่องดังกล่าวกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งกับประเทศไทย อันเป็นที่มาของความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญากรณีประเทศไทยทำสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะได้นำศึกษาในบทนี้

ก่อนที่จะศึกษาสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศสหรัฐอเมริกา จำเป็นที่จะต้องทราบขอบเขตของสนธิสัญญาก่อนว่ามีขอบเขตที่จะให้ความช่วยเหลือได้กว้างขวางมากน้อยเพียงไร โดยเปรียบเทียบกับสนธิสัญญามาตรฐาน (Model

¹ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 109, ตอนที่ 40, ฉบับวันที่ 7 เมษายน 2535,

Treaty) ของสหประชาชาติและกับประเทศแคนาดาที่ได้ทำสนธิสัญญากับประเทศไทยด้วยเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา เพื่อจะได้ทราบว่าขอบเขตของสนธิสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาของสหประชาชาติและของแคนาดาว่าสนธิสัญญาดังกล่าวจะมีขอบเขตกว้างขวางกว่าสนธิสัญญาดังกล่าวทั้งของสหประชาชาติกับของแคนาดาหรือไม่อย่างไร

1. ขอบเขตของสนธิสัญญา

ตามสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือ และการขอความช่วยเหลือที่เป็นไปอย่างกว้างขวางมากกว่าความร่วมมือทางอาญาในเรื่องอื่น ๆ โดยดูจากสนธิสัญญามาตรฐานเกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา (Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters) ที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำขึ้น เนื่องจากความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศในปัจจุบันที่เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก มีความสลับซับซ้อนและสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

องค์การสหประชาชาติจึงได้พยายามอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาให้ขยายวงไปให้กว้างที่สุดกล่าวคือ เพื่อให้นานาชาติเห็นว่ามีความสำคัญที่จะต้องให้ความร่วมมือกันในการปราบปรามอาชญากรรม จึงได้นำสนธิสัญญามาตรฐานดังกล่าวจัดทำขึ้น เพื่อให้นานาชาติตกลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศจะเห็นได้จากการจัดการประชุมขององค์การสหประชาชาติครั้งที่ 7 (Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ที่ได้จัดใหม่ขึ้นที่กรุงมิลลัน (Milan) ประเทศอิตาลี เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและกำหนดยุทธวิธีในการแก้ปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศ สนธิสัญญามาตรฐานนี้ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

และผู้กระทำความผิดในการประชุมครั้งที่ 8 ที่เมืองฮาวานา ประเทศคิวบา ระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม - 7 กันยายน ค.ศ. 1990 ²

สนธิสัญญามาตรฐานของสหประชาชาติมีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่าสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา อาจเนื่องมาจากเกรงว่าอาจเกิดปัญหาทางกฎหมาย หรือการปฏิบัติ โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ประเทศที่ร่วมลงนามได้มีทางเลือก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างเช่น

ก. ในเรื่องการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือ (Refusal of assistance) ในเรื่องเกี่ยวกับกระทำความผิดกฎหมายการเงินและการคลัง ซึ่งสนธิสัญญาที่ไทยทำกับสหรัฐอเมริกาไม่มีทำให้เห็นว่าขบข้ายแห่งการให้ความช่วยเหลือแคบลง เนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการให้การปราบปรามอาชญากรรมไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ข. เรื่ององค์กรที่รับผิดชอบ ตามสนธิสัญญามาตรฐานของสหประชาชาติไม่ได้กำหนดว่าเป็นใครโดยกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ โดยให้แต่ละรัฐภาคี กำหนดองค์กรทำหน้าที่ร้องขอหรือรับคำร้องขอเอง ³ ซึ่งตามสนธิสัญญาระหว่างไทยสหรัฐได้กำหนดองค์กรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติหากไม่มีการกำหนดองค์กรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนแล้ว การร้องขอและการให้ความช่วยเหลือจะยุ่งยากมาก เพราะแต่ละประเทศตามภาคสนธิสัญญากำหนดชื่อขององค์และตัวเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานก็ไม่ทราบว่าเป็นผู้ใด ทำให้เกิดความยุ่งยากล่าช้า ไม่เหมือนกับสนธิสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาที่กำหนดเจ้าหน้าที่ประสานงานกลางไว้แน่นอน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการให้และขอความช่วยเหลือ

² United Nations Report of the Committee on Crime Prevention and Control on its Eleventh Session (E/1990/31/Add. 1 and E/AC.57/1990/8/Add.1)

³ Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Article 3, p.65

ค. การริบทรัพย์สิน (Forfeiture proceedings) ของสหประชาชาติไม่มีเรื่องดังกล่าว⁴ ส่วนของสหรัฐอเมริกาที่ทำกับของไทยมีเรื่องดังกล่าวอยู่ ซึ่งจะเห็นว่าการที่สหประชาชาติไม่ได้กำหนดให้มีความร่วมมือในการริบทรัพย์สินทำให้อาชญากรไม่มีความเกรงกลัวทั้งนี้เนื่องจากการริบทรัพย์สินถือเป็นมาตรการที่รุนแรงอย่างหนึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการตัดโอกาส คือ แรงจูงใจในการกระทำความผิด เพราะถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมขังและถูกลงโทษทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดจะถูกริบหมด ทำให้หมดตัวเป็นที่เกรงกลัวของเหล่าอาชญากร

ง. เรื่องการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดเพื่อรอการส่งตัวข้ามแดน⁵ ในส่วนขององค์การสหประชาชาติไม่สามารถกระทำได้โดยไม่ให้ใช้บังคับในการให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวผิดกับสนธิสัญญาไทยกับสหรัฐอเมริกาที่เปิดกว้างให้มีการช่วยเหลือได้ แม้จะไม่ได้กำหนดไว้ก็ตาม เนื่องจากเป็นเรื่องกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางอาญาให้สามารถกระทำได้

จ. เรื่องค่าใช้จ่ายตามสนธิสัญญามาตรฐานของสหประชาชาติ⁶ ไม่ได้กำหนดไว้ให้ฝ่ายใดเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ตามสนธิสัญญาที่ไทยกับสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเรื่องค่าใช้จ่ายไว้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าเวลาขอความช่วยเหลือระหว่างรัฐภาคีตามสนธิสัญญาจะต้องทำความตกลงกันก่อนว่ารัฐใดจะออกค่าใช้จ่ายทำให้เสียเวลาและยุ่งยากพอสมควร

ฉ. เรื่องข้อจำกัดในสนธิสัญญามาตรฐานของสหประชาชาติ⁷ อาจเกิดปัญหาใน

⁴ Model Treaty on Mutual Assistanc in Criminal Matters, Article 1, p.64

⁵ Model Treaty on Mutual Assistanc in Criminal Matters, Article 1.3, p.66

⁶ Model Treaty on Mutual Assistanc in Criminal Matters, Article 1.3, p.66

⁷ Model Treaty on Mutual Assistanc in Criminal Matters, Article 8, p.68

การให้ความช่วยเหลือเพราะพยานหลักฐานบางอย่าง เป็นความลับซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ หากไม่กำหนดข้อจำกัดการใช้ให้ชัดเจนแล้วอาจจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรก็เป็นได้ ซึ่งส่งผลเสียต่อการปราบปรามอาชญากรรม

ดังนั้น ขอบเขตของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาของสหประชาชาติ ตามสนธิสัญญามาตรฐาน (Model Treaty) จึงมีขอบเขตที่น้อยกว่าและไม่ชัดเจนแน่นอนเท่ากับ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาที่มีขอบเขตของ สนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญาในเรื่องอื่น ๆ อีกทั้งมีความชัดเจนแน่นอน ทำให้เกิดความสับสนรวดเร็วส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีรวมทั้งมีมาตรการในการลงโทษที่รวดเร็วแน่นอนและรุนแรงพอสมควรทำให้ผู้ประกอบการเกิดความเกรงกลัว เนื่องจากมีการให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งการร่วมมือช่วยเหลือกันเป็นไปอย่างกว้างขวางดังกล่าว ทำให้เกิดประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามและทำให้การปราบปรามอาชญากรรมสัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย ในการทำสนธิสัญญาดังกล่าวอีกด้วย

จากการศึกษาเปรียบเทียบสนธิสัญญา^๕ ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาและระหว่างไทยกับแคนาดาจะเห็นได้ว่ามีเหมือนกัน โดยเฉพาะในเรื่องของประเภทของความร่วมมือช่วยเหลือและข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งกรณีรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือ ก็เป็นผู้ประสานงานกลาง สารของคำร้องขอความช่วยเหลือและค่าใช้จ่ายก็เหมือนกัน ส่วนที่แตกต่างกันก็มีเพียงการริบทรัพย์สินที่ของสหรัฐอเมริกาที่แจ้งให้ผู้ประสานงานกลางของไทยทราบว่าทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบและยึดได้ตามกฎหมายไทย ส่วนของไทยกับแคนาดานั้นกำหนดให้รัฐผู้รับคำร้องขอจะพยายามตรวจสอบว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ภายในเขตอำนาจของรัฐผู้รับคำร้องขอหรือไม่ ซึ่งก็เป็นเรื่องของการแตกต่างกันทางวิधिปฏิบัติในการริบทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนที่แตกต่างกันจริง ๆ ก็เป็น

^๕ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

เรื่องผลของการบังคับใช้ของสนธิสัญญาที่ประเทศภาคีสัญญามีพันธะกรณีทันทีที่มีการลงนามกัน
ในสนธิสัญญา ซึ่งต่างกับของไทยกับสหรัฐอเมริกาที่ต้องมีการให้ สัตยาบันต่อกัน ซึ่งก็ไม่ใช่สาระ
สำคัญที่จะทำให้ความช่วยเหลือกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และระหว่างไทยกับแคนาดา
แตกต่างกันแต่อย่างใด

สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาและสนธิ
สัญญามาตรฐานของสหประชาชาติและของไทยกับแคนาดาจะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกามีขอบเขตของสนธิสัญญาที่กว้างขวางกว่าของสหประชาชาติ ที่ต้องการให้นานา
ประเทศให้ความร่วมมือกันในการช่วยเหลือกันทางอาญาในรูปแบบพหุภาคีดังกล่าว

ดังนั้นความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาตามสนธิสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐจึงมี
ขอบเขตของสนธิสัญญาเป็นไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำมาศึกษาข้อจำกัด
ของความร่วมมือว่า ความร่วมมือนั้นจะเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีข้อจำกัดของความร่วมมือ
มากน้อยเพียงไร ซึ่งจะได้นำมาศึกษาต่อไป

2. ข้อจำกัดในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

ในสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความทางอาญาระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงพันธกรณีที่ จะให้ความช่วยเหลือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน การ
ฟ้องคดี และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางอาญา^๓ ซึ่งได้ครอบคลุมเป็นไปอย่าง
กว้างขวางในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางอาญา ซึ่งในส่วนของไทยเองก่อนที่จะทำสนธิสัญญา
ดังกล่าวก็ได้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติ เรื่องในลักษณะดังกล่าวไว้ในลักษณะ
ทั่วไป ในมาตรา 2 โดยกำหนดอำนาจของพนักงานสอบสวนและศาลไว้ ในลักษณะลักษณะที่ 2

^๓ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

หมวด 2 และ 3 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องการค้าเนินการของเจ้าหน้าที่ที่สามารถกระทำได้ โดยกฎหมาย¹⁰ ได้ให้อำนาจไว้ แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในความผิดทางอาญาโดยทั่วไป แต่เมื่อประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยก็ได้ออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญา คือพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2535

ในส่วนของสนธิสัญญานอกจากจะได้อำนาจกำหนดพันธกรณีที่จะให้ความช่วยเหลือแล้ว ยังได้กำหนดข้อจำกัดเพื่อให้ขอบเขตของความช่วยเหลือแคบลง ไม่ใช่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวกับทางอาญาตามข้อ 1.1-1.3 ไปเสียทุกเรื่อง ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากมีบางเรื่องที่สำคัญไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากกระทบถึงความมั่นคงทางอธิปไตยหรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่ง ความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการเมือง รวมทั้งเรื่องที่จะกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เป็นการแทรกแซงกระบวนการทางอาญาที่อยู่ระหว่างการดำเนินการอยู่ ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องที่ประเทศคู่ภาคีตามสนธิสัญญาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อการปกครองประเทศของรัฐและกระทบกระเทือนอธิปไตยของรัฐในบางเรื่อง จึงจำเป็นต้องกำหนดข้อจำกัดของขอบเขตความร่วมมือไว้ให้ มีขอบเขตของความช่วยเหลือเท่าที่ปรากฏในสนธิสัญญาและเท่าที่สามารถกระทำได้ โดยคำนึงความสงบสุขของประชาชนและของประเทศของตนเป็นหลักที่สำคัญที่สุด ที่จะได้อธิบายข้อจำกัดในการปฏิบัติตามสนธิสัญญามาดังนี้

2.1 คำร้องขอที่อยู่นอกขอบเขตของสนธิสัญญา

การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน หลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารระหว่างกันที่กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2536 พันธกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้น

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2

มิได้ก่อให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกาใน
ทุกเรื่อง เพราะพันธกรณีที่เกิดขึ้นมีผลผูกพันเฉพาะข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาเท่านั้น
เรื่องอื่น ๆ นอกเหนือขอบเขตของสนธิสัญญาประเทศไทยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำร้องขอของ
สหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด

2.2 คำร้องขอที่มีลักษณะเป็นการขัดกันของเขตอำนาจ (Conflict of Juris-
diction) คำร้องขอดังกล่าวเป็นคำร้องขอให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่ได้มีการ
สืบสวนสอบสวน การฟ้องคดี หรือมีการดำเนินกระบวนการทางอาญาอยู่ ซึ่งถ้าหากให้ความ
ช่วยเหลืออีกก็จะเป็นการดำเนินกระบวนการทางอาญาซ้ำกันถึง 2 ครั้ง อันเป็นเหตุให้บุคคลที่
เกี่ยวข้องจะได้รับผลกระทบถึงสองครั้งสองคราในเรื่องเดียวกัน ซึ่งตามกฎหมายแล้วบุคคลจะ
ได้รับโทษในความผิดเดียวกันถึงสองครั้งจากการกระทำเพียงครั้งเดียว (Non bis in idem)
ย่อมไม่ได้สนธิสัญญาดังกล่าว จึงได้หาทางออกในเรื่องดังกล่าวไว้ให้รัฐผู้รับคำร้องขอขอเลื่อน
การพิจารณาให้ความช่วยเหลือโดยมีข้อแม้ว่ารัฐที่ร้องขอจะยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นหรือไม่ ทำ
ให้เปิดโอกาสให้รัฐนั้นมีเวลาในการพิจารณาว่าความร่วมมือที่ได้ร้องขอมานั้นจะขัดกับหลักการ
ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไรหากเลื่อนไปก่อนหรือได้ตั้งเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะช่วยให้เกิด
ความร่วมมือในทางอ้อมได้ดีกว่าที่จะปฏิเสธไปเลย

2.3 คำร้องขอที่ขัดกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของการโอน
ตัวบุคคลที่ต้องคุมขังเพื่อการสืบพยานบุคคล เป็นเรื่องที่ต้องคุมขังหรือนักโทษที่ถูกคุมขังจะต้อง
ให้การเป็นพยานยังประเทศผู้ร้องขอ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องโดยตรงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล
ที่รัฐทุกรัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางไปยังประเทศผู้ร้องขอ
เพื่อการสืบพยานนั้น ผู้ถูกคุมขังจะต้องสมัครใจและเกิดความมั่นใจในความปลอดภัย ที่จะต้องไม่
ถูกดำเนินคดีและเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รัฐที่รับคำร้องขอจะบังคับให้ไปให้การเพื่อ
สืบพยานในศาลในความผิดที่เกิดขึ้นก่อนในรัฐผู้ร้องขอในประเทศผู้ร้องขอไม่ได้ จึงเป็นข้อจำกัด
อีกข้อหนึ่ง ถ้าผู้ถูกคุมขังไม่สมัครใจเดินทางไป รัฐผู้รับคำร้องขอก็สามารถปฏิเสธที่จะให้ความ

ร่วมมือได้ ซึ่งข้อจำกัดขอบเขตของความร่วมมือดังกล่าว รัฐที่รับคำร้องขอสามารถปฏิเสธหรือให้ความช่วยเหลือ โดยมีเงื่อนไขอย่างใดกับรัฐผู้ร้องขอคือสหรัฐอเมริกาจะสามารถจะกระทำได้โดยไม่ขัดกับสนธิสัญญาดังกล่าว

2.4 คำร้องขอที่เอกชนร้องขอความช่วยเหลือก็ไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่ไม่ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เอกชน จึงไม่ต้องการกระทำเช่นนั้นในคดีอาญาโดยทั่วไป และในสนธิสัญญาที่ทำกันก็ไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เอกชนแต่อย่างใด จึงเป็นข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือที่ไม่อาจกระทำได้และในเรื่องดังกล่าวกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่าให้สามารถให้ความช่วยเหลือแก่เอกชนได้แต่อย่างใด แต่ได้บัญญัติไว้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐทั้งที่มีสนธิสัญญาและไม่มีสนธิสัญญากับไทย ดังนั้น จึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เพราะกฎหมายบัญญัติเพียงต้องการให้ความช่วยเหลือระหว่างรัฐเท่านั้น หากให้ความช่วยเหลือแก่เอกชนจะผิดกฎหมาย

นอกจากนี้แล้วยังมีคำร้องขอที่เป็นข้อจำกัดตามสนธิสัญญาดังกล่าวมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือได้ตามการพิจารณามี ดังนี้

2.5 คำร้องขอที่จะกระทบกระเทือนอธิปไตยความมั่นคงหรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งอื่น ๆ ของประเทศ หรือ

2.6 คำร้องขอในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมือง (Political Offense)

2.7 ถ้าเป็นเรื่องที่เห็นว่าจะเป็นการแทรกแซงการสอบสวน การฟ้องคดีหรือกระบวนการทางอาญาที่กำลังดำเนินการอยู่

2.8 ถ้าเป็นเรื่องที่ขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการตามหมายจับหรือความผิดทางทหารตามกฎหมายทหาร

2.5 คำร้องขอที่จะกระทบกระเทือนอธิปไตยความมั่นคง หรือผลประโยชน์สาธารณะ ที่สำคัญยิ่งอื่น ๆ ของประเทศ ¹¹

เรื่องอธิปไตยความมั่นคงหรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งนั้น ถือว่าเป็นเรื่องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุดเหนือกว่าสิ่งอื่นใด การยกเว้นในเรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทุกประเทศจะต้องยกเว้นในเรื่องดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญที่สุด ที่จะยกเว้นที่จะไม่ให้ความร่วมมือกัน ข้อยกเว้นนี้เรียกว่า "Order-public clause" ¹² รัฐจึงต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคำร้องขอว่าคำร้องขอในเรื่องใดจะมีผลกระทบกระเทือนต่ออธิปไตยความมั่นคง หรือผลประโยชน์สาธารณะ

ถ้าหากขาดเสียซึ่งอธิปไตย ความมั่นคงแล้วรัฐคงจะต้องสูญเสียอำนาจในการปกครองหรือแม้แต่ว่าจะเป็นเรื่องที่จะอาจกระทบถึงอธิปไตยเพียงบางส่วน เช่น อธิปไตยในทางศาล ซึ่งอดีตประเทศไทยเคยสูญเสียอำนาจอธิปไตยทางศาลมาแล้ว ซึ่งเรียกว่า สิทธิสภาพนอกอาณาเขต ซึ่งก็ย่อมกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้เพราะความมั่นคงถือเป็นเสาหลักของประเทศ ถ้าประเทศหรือรัฐไม่มั่นคงแล้ว การเมืองการปกครองก็ย่อมต้องเกิดปัญหาตามมา ดังนั้น รัฐทุกรัฐจึงเห็นว่าอธิปไตยความมั่นคงเป็นหัวใจในการดำรงคงอยู่ของรัฐหรือประเทศ จึงเป็นเรื่องของอำนาจอธิปไตยที่รัฐไม่อาจช่วยเหลือได้ตามสนธิสัญญาดังกล่าว ได้ตามกฎหมาย ¹³ มาตรา 9(3) ก็ได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องที่จะอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือดังกล่าวได้ จึงเป็นเรื่องที่ไทยสามารถปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ขัดต่อสนธิสัญญาดังกล่าวแต่อย่างใด

¹¹ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 2.1(ก)

¹² Grutzner, *op. cit. supra*, note 2, pp.237-239

¹³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535

2.6 คำร้องขอที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง¹⁴

ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ อำนาจในการปกครองประเทศ บางครั้งบุคคลที่เป็นฝ่ายรัฐบาลก็อาจเปลี่ยนไปเป็นฝ่ายค้านในระบอบประชาธิปไตย และการกระทำความผิดทางการเมืองไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายอาญาทั่วไป เป็นเรื่องของความแตกต่างทางความคิด ดังนั้น ถ้ามีผู้กระทำความผิดทางการเมือง กล่าวคือ มีความคิดเห็นทางการเมืองขัดแย้งกับฝ่ายปกครองหรือรัฐบาล ถ้าเกิดให้ความร่วมมือช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว เกิดผู้กระทำความผิดทางการเมืองหรือเกี่ยวเนื่องทางการเมืองในขณะนั้น เกิดมามีอำนาจในการปกครองประเทศ สัมพันธภาพระหว่างประเทศทั้งสองก็ย่อมจะต้องกระทบกระเทือน โดยเฉพาะประเทศที่ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลในขณะนั้น จึงเป็นหลักการที่สำคัญที่ทุกประเทศจะไม่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องความผิดทางการเมือง เพราะไม่ใช่อาชญากรรมตามความหมายในเรื่องที่จะให้ความช่วยเหลือกันแต่อย่างใด ซึ่งตามกฎหมาย มาตรา 9(3)¹⁵ ได้บัญญัติให้ประเทศไทยอาจปฏิเสธความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการเมืองได้โดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ขัดต่อสนธิสัญญาดังกล่าวแต่อย่างใด

กรณีตามข้อ 2.6 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำร้องขอที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมืองซึ่งไทยอาจไม่ให้ความช่วยเหลือได้นั้น เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดข้อจำกัดไว้ว่าไม่อาจให้ความช่วยเหลือใด ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความผิดทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า "การให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (3) ประเทศไทยอาจ

¹⁴ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 2.3

¹⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535,

ข้อ 2.3

ปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือได้ หากคำร้องขอนั้นกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคงหรือ สาธารณะประโยชน์ที่สำคัญอื่น ๆ ของประเทศไทย หรือเกี่ยวเนื่องความผิดทางการเมืองที่ ประเทศไทยสามารถปฏิเสธที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือตามคำร้องขอแก่สหรัฐอเมริกาได้ โดย ไม่ขัดกับสนธิสัญญาแต่อย่างใด

เรื่องความผิดทางทหาร ซึ่งตามสนธิสัญญา ข้อ 1.6 ได้กำหนดขอบเขต ความหมายของความผิดทางทหารไว้ ให้หมายถึงความผิดตามกฎหมายและกฎข้อบังคับทางทหาร ที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา และตามกฎหมาย มาตรา 9(4) บัญญัติไว้ว่า การให้ ความช่วยเหลือต้องไม่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางทหาร หมายความว่า ถ้าในกรณีที่สหรัฐอเมริกา อาจจะร้องขอความช่วยเหลือกรณีที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาได้ จะต้องเป็นความผิด ตามกฎหมายของทหารหรือข้อบังคับทางทหารเท่านั้น ซึ่งทางทหารได้มีกฎหมายและข้อบังคับ เป็นการเฉพาะ เพื่อความมั่นคงของประเทศในด้านการป้องกันประเทศไว้ แต่ถ้การกระทำ ของทหารที่ทำผิดกฎหมายอาญา ก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เช่นเดียวกันกับที่กฎหมายได้ กำหนดเรื่องดังกล่าวว่าตามมาตรา 9(4) ไว้ว่า การให้ความช่วยเหลือต้องไม่ใช่เป็นการ กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความผิดทางทหาร ซึ่งความผิดทางปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือ ได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและสนธิสัญญาแต่อย่างใด

2.7 เรื่องที่เห็นว่าเป็นการแทรกแซงการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดีหรือกระบวนการ ทางอาญาที่กำลังดำเนินการอยู่¹⁶

เป็นเรื่องที่ถือว่าเป็นการขัดกันของเขตอำนาจ กล่าวคือ เป็นเรื่องที่รัฐหนึ่ง กำลังดำเนินการอยู่ แต่อีกรัฐหนึ่งได้ร้องขอความช่วยเหลือในเรื่องที่รัฐที่รับคำร้องขอ กำลัง ดำเนินการอยู่ ถือว่าเป็นการขัดกันของเขตอำนาจ หากยอมรับให้ความช่วยเหลือดำเนินการ

¹⁶ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา.

ตามกระบวนการทางอาญาอีก จะเป็นการทำให้บุคคลที่กระทำผิดต้องได้รับผลกระทบถึงสองครั้ง ขัดกับหลักกฎหมายสากลที่ว่า "บุคคลไม่ควรต้องได้รับโทษสองครั้งจากการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว (Non bis in idem) ¹⁷ แต่สามารถเลื่อนการให้ความช่วยเหลือได้ เป็นการให้ความร่วมมือทางอ้อมอีกทางหนึ่ง ซึ่งตามกฎหมาย ¹⁸ มาตรา 11 วรรคสี่และวรรคท้ายได้ให้อำนาจผู้ประสานงานกลางของไทยที่จะขอเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอขึ้นหรือโดยกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นก็สามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ขัดต่อสนธิสัญญาดังกล่าวแต่อย่างใด

2.8 คำร้องขอให้ดำเนินการตามหมายจับหรือความผิดทางทหาร ¹⁹

ความช่วยเหลือตามหมายจับเป็นเรื่องที่กระทบโดยตรงกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากกว่าความร่วมมือประเภทอื่น ๆ จึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ทั้งนี้เนื่องจากการออกหมายจับยังเป็นเรื่องที่ทางการดำเนินทางคดียังไม่มีน้ำหนักเพียงพอว่าผู้นั้นกระทำผิดจริงหรือไม่ ยังคงต้องถือว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่อย่างหนึ่ง การออกหมายจับของแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์รวมทั้งเงื่อนไขและข้อมูลในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน จึงอาจกระทบกระเทือนเสรีภาพส่วนบุคคลได้ จึงไม่ให้ความช่วยเหลือตามหมายจับอีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติในเรื่องนี้แล้วจึงไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้อีกทั้งไม่เป็นการขัดต่อสนธิสัญญาแต่อย่างใดจึงไม่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว

¹⁷ Ibid., pp.236-237.

¹⁸ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา, พ.ศ.2535
มาตรา 11 วรรคสี่และวรรคท้าย

¹⁹ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

คำร้องขอที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากความผิดทางการเมืองหรือความผิดทางการทหารที่ถือว่า เป็นสิ่งที่สำคัญที่นานาประเทศยอมรับ²⁰

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการทหารหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง ประเทศส่วนใหญ่เห็นว่าความผิดทางทหารและความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการเมือง ไม่ใช่ เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา แต่เป็นเรื่องกิจการภายในที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการเมืองและทางทหาร ตามกฎหมายทหารและระเบียบของทหารเท่านั้น หากดำเนินการให้ความช่วยเหลือไปปรากฏว่า ภายหลังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นหรือทหารเกิดมีอำนาจขึ้นมาปกครองหรือมีส่วนในการปกครองประเทศขึ้นมา ก็อาจจะกระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศขึ้นมา ก็เป็นได้ จึงเป็นเรื่องที่เป็นข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งตามกฎหมายมาตรา 9(4)²¹ ก็ได้บัญญัติกำหนดไว้ว่าประเทศไทยอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือได้ ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความผิดทางการทหาร ดังนั้น ประเทศไทยจึงสามารถปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือกับสหรัฐอเมริกาในเรื่องดังกล่าวได้โดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ขัดกับสนธิสัญญาแต่อย่างใด

²⁰ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, ข้อ 1.6

²¹ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 9(4)

3. กรณีศึกษาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามคำร้องขอตามสนธิสัญญา²²

กรณีศึกษาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามคำร้องขอหมายถึงข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา ซึ่งมีอยู่ 3 เรื่องใหญ่ที่สำคัญในข้อที่ 2 ตามสนธิสัญญาที่ถือว่าเป็นข้อจำกัดตามข้อ 2 มีดังนี้

ข้อ 2.1 "รัฐผู้รับคำร้องขออาจปฏิเสธที่จะดำเนินการตามคำร้องขอในกรณีที่

(ก) คำร้องขอนั้นจะกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคงหรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งอื่น ๆ ของรัฐผู้รับคำร้องขอหรือ

(ข) คำร้องขอนั้นเกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง"

ข้อ 2.3 ถ้าการดำเนินการตามคำร้องขอจะเป็นการแทรกแซงการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดี หรือกระบวนการทางอาญาซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในรัฐผู้รับคำร้องขอ รัฐผู้รับคำร้องขอ ก็อาจจะเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอ หรือให้การดำเนินการตามคำร้องขอนั้นอยู่ภายใต้ข้อบังคับเงื่อนไขที่รัฐผู้รับคำร้องขอเห็นว่าจำเป็นหลังจากที่ได้หารือกับผู้ร้องขอแล้ว

ตามความหมายของข้อ 2.1 หมายความว่า รัฐผู้รับคำร้องขอสามารถปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือได้โดยไม่ผิดสนธิสัญญาในเรื่องที่จะศึกษาต่อไปนี้แต่อย่างใด กล่าวคือ ในเรื่องที่จะกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคง หรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งอื่น ๆ หรือที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง

ซึ่งในเรื่องดังกล่าวตามสนธิสัญญาไทยก็ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายมาตรา 9(3) เรื่องการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือตามมาตรา 9(3) แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาได้บัญญัติไว้ว่า

²² สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, ข้อ 2

มาตรา 9(3) "ประเทศไทยอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือ หากคำร้องขอนั้น กระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคงหรือสาธารณะประโยชน์ที่สำคัญอื่น ๆ ของประเทศไทย หรือที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง"

หมายความว่า ประเทศไทยสามารถปฏิเสธที่จะไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ประเทศ ที่ร้องขอความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย

จากที่ได้ศึกษาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามคำร้องขอตามสนธิสัญญาข้อ 2.1 ดังกล่าวจะ เห็นว่า สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของไทยที่ได้ออกกฎหมายในการที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือใน เรื่องดังกล่าวว่า ไทยสามารถปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยึดถือ ผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

ตามสนธิสัญญาข้อ 2.2 ได้กำหนดให้ต้องมีการวินิจฉัยก่อนที่จะปฏิเสธโดยอาจตั้ง เงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือได้ ถ้ารัฐผู้รับคำร้องขอเห็นว่าจำเป็น ดังนี้ ซึ่งข้อ 2.2 ตามสนธิสัญญาได้กำหนดดังนี้

ข้อ 2.2 "ก่อนปฏิเสธการดำเนินการตามคำร้องขอใด ๆ ตามข้อนี้ รัฐผู้รับคำร้อง ขอจะต้องวินิจฉัยก่อนว่าสามารถให้ความช่วยเหลือได้หรือไม่ รายได้ตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้วก็ จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น"

หมายความว่าถ้ารัฐผู้รับคำร้องขอตั้งเงื่อนไขให้รัฐผู้ร้องขอต้องปฏิบัติตาม และรัฐ ผู้ร้องขอยอมรับเงื่อนไขนั้น รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องให้ความช่วยเหลือ มิฉะนั้นจะกลายเป็น ผิดสัญญาตามพันธกรณีที่ได้ให้ไว้ต่อกัน

ส่วนกฎหมายไม่ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไข ถือว่าอยู่ในดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบ ซึ่งในที่นี้คือผู้ประสานงานกลางที่มีกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิตามกฎหมาย อื่น ๆ ย่อมสามารถที่จะวินิจฉัยแยกแยะได้ว่า การให้ความช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขจะสร้างความ เสียหายหรือมีผลกระทบมากน้อยเพียงใด โดยจะต้องยึดถือผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ

ข้อ 2.3 "ถ้าการดำเนินการตามคำร้องขอเป็นารแทรกแซงการสืบสวนสอบสวนการ ฟ้องคดี หรือกระบวนการทางอาญา ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในรัฐผู้รับคำร้องขอ รัฐผู้รับคำร้อง

ขอก็อาจจะเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอ หรือให้การดำเนินการตามคำร้องขอนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐผู้รับคำร้องขอเห็นว่าจำเป็น หลังจากได้หารือกับรัฐผู้ร้องขอแล้ว"

ในกรณีตามข้อ 2.3 ดังกล่าว หากมีการร้องขอที่เป็นการแทรกแซงในเรื่องดังกล่าว ไม่อาจจะทำได้ตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา แต่ก็ไม่ได้ลบล้างสิทธิผู้ร้องขอเลยทีเดียว ที่รัฐผู้ได้รับคำร้องขออาจขอเลื่อนการให้ความช่วยเหลือได้ตามสนธิสัญญา หรืออาจให้ความช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขก็ได้ เมื่อรัฐผู้รับคำร้องขอเห็นว่าจำเป็น

ในเรื่องดังกล่าวได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 11 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ว่า "เมื่อได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาและวินิจฉัยว่า คำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่ และได้ดำเนินการตามขั้นตอนและมีเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ มาตรา 11 วรรคสี่ "ถ้าผู้ประสานงานกลางเห็นว่า การดำเนินการตามคำร้องขอนั้นเป็นการแทรกแซงการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดีหรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ซึ่งกำลังดำเนินอยู่ในประเทศไทย ผู้ประสานงานกลางจะเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอนั้นหรือดำเนินการตามคำร้องขอนั้นโดยกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นก็ได้ แล้วแจ้งให้ประเทศผู้ร้องทราบ"

หมายความว่า เมื่อไทยได้รับคำร้องขอในเรื่องดังกล่าวก็ต้องพิจารณาว่าคำร้องขอนั้นมีอยู่ในสนธิสัญญาหรือไม่ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์หรือไม่ เมื่อพิจารณาว่าไม่มีปัญหาอะไรก็อาจให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา²³ โดยชอบด้วยกฎหมาย²⁴

²³ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา,

ข้อ 2.3

²⁴ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

ตามข้อ 1.6 ของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกากำหนดไว้ว่า

ข้อ 1.6 "สนธิสัญญานี้ไม่ใช่บังคับแก่การดำเนินการตามหมายจับหรือแก่ความผิดทางทหาร เพื่อวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้ ความผิดทางทหารหมายถึงความผิดตามกฎหมายทหาร และข้อบังคับทางทหารซึ่งไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาธรรมดา

ในเรื่องดังกล่าวตามข้อ 1.6 หมายความว่า สนธิสัญญานี้ไม่ได้บังคับให้ต้องร่วมมือกันในการดำเนินการช่วยเหลือกันจับกุมบุคคลตามหมายจับ รวมทั้งความผิดทางทหารที่กระทำผิดตามกฎหมายของทหาร และข้อบังคับคือระเบียบของทหารที่ไม่ได้เป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญาโดยทั่วไปแต่อย่างใด

และตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9(4) ไว้ดังนี้

มาตรา 9(4) "การให้ความช่วยเหลือต้องไม่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางทหาร"

หมายความว่า ถ้าจะให้ความช่วยเหลือกันแล้วต้องไม่ใช่เป็นเรื่องที่ขอความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับความผิดของทหารที่ทำความผิดตามกฎหมายทหารและข้อบังคับของทหาร

จะเห็นได้ว่าตามสนธิสัญญาข้อ 1.6 เป็นข้อยกเว้นที่สนธิสัญญาที่ไม่ใช่บังคับกับการกระทำใด ๆ ของทหารที่กระทำความผิดตามกฎหมายของทหารหรือข้อบังคับใด ๆ ของทหาร ซึ่งในเรื่องดังกล่าวสามารถไม่ให้ความร่วมมือกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และตามที่สนธิสัญญากำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้ไม่ต้องปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือ

ในขณะที่เดียวกันการที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาข้อ 1.6 ก็สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 9(4) ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น เมื่อทราบขอบเขตของความร่วมมือและข้อจำกัดในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาแล้ว เพื่อให้การศีกาเรื่องความช่วยเหลือกันทางอาญาเป็นไปได้โดยง่าย จำเป็นที่จะต้องทราบรูปแบบของความร่วมมือว่าจะให้ความร่วมมือได้อย่างไร

ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาที่กำลังศึกษาอยู่นี้ สามารถจำแนกเป็นรูปแบบเพื่อสะดวกในการศีกษา ดังนี้

4. รูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่กำลังศึกษาอยู่นี้สามารถจำแนกรูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งนี้เป็นแบบทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) ที่เป็นรูปแบบทางการเป็นเรื่องของการติดต่อโดยตรงระหว่างรัฐต่อรัฐ ส่วนที่ไม่เป็นทางการเป็นเรื่องของการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐหนึ่งติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหนึ่ง เป็นการติดต่อประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่มีการติดต่อกัน ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว ส่วนใหญ่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐในแต่ละรัฐที่เป็นไปอย่างรวดเร็วแต่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าเป็นเรื่องอะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด จะต้องเป็นเรื่องที่ไม่มีผลกระทบกับรัฐจึงจะสามารถให้ความร่วมมือได้

แต่ที่ทำการศึกษาในบทนี้เป็นเรื่องของความร่วมมือในรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) เป็นเรื่องที่เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐต่อรัฐที่มีสัมพันธ์ไมตรีที่ติดต่อกัน เป็นความสัมพันธ์ร่วมมือช่วยเหลือระหว่างรัฐ ซึ่งก็มีรูปแบบของความร่วมมือระดับทวิภาคี (Bilateral) และในระดับพหุภาคี (Multilateral) ซึ่งความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับทวิภาคี (Bilateral) และในระดับพหุภาคี (Multilateral) นี้มีรูปแบบที่สำคัญอยู่ 2 รูปแบบ เช่นเดียวกันความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญที่นานาประเทศได้ให้ความร่วมมือ ที่ถือว่าเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศแบบเป็นทางการ (Formal) มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

4.1 ความร่วมมือระหว่างประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาต่อกัน

ความร่วมมือระหว่างประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างกันซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบแรก ความร่วมมือระหว่างประเทศตามรูปแบบดังกล่าวเป็นเรื่องที่สะดวก เป็นไปอย่างรวดเร็วและง่ายในการขอความร่วมมือและในการให้ความร่วมมือ แต่ก็ไม่แน่นอน ทั้งนี้ก็เพราะว่าความร่วมมือในลักษณะนี้เป็นความร่วมมือแบบหลวม ๆ กล่าวคือเป็นความร่วมมือที่รัฐที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือจะต้องคำนึงถึงในหลายเรื่องที่จะให้ความร่วมมือว่า ถ้าให้ความ

ร่วมมือไปแล้วจะกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐนั้นหรือไม่ และถ้ารัฐที่ให้ความช่วยเหลือเกิดขอความช่วยเหลือไปยังรัฐที่ขอความช่วยเหลือมารัฐนั้นจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือในทำนองเดียวกันหรือไม่ ตามหลักไมตรีจิตที่มีต่อกัน (Comity) หรือตามหลักด้อยที่ด้อยปฏิบัติ (Reciprocity) ซึ่งเป็นเรื่องของความร่วมมือที่ไม่แน่นอน เป็นไปอย่างหลวมโดยไม่มีข้อผูกพันว่าจะต้องให้ความร่วมมือ

ในกรณีตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ก็ได้วางหลักเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือและไม่ให้ความร่วมมือกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญากับประเทศไทย²⁵ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่ไทยจะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับไทยก็คือ เรื่องที่ร้องขอให้ไทยช่วยเหลือจะต้องเป็นเรื่องที่กฎหมาย²⁶ ไทยกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และมีบทกำหนดการลงโทษไว้ตามหลักที่นำมาใช้กับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย กล่าวคือเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดโทษฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย²⁷ โดยมีลักษณะของความผิดจะต้องเป็นความผิดของทั้งสองรัฐคือรัฐผู้ร้องขอและรัฐที่ได้รับคำร้องขอ ที่เรียกว่า (Double Criminality) จึงจะสามารถให้ความร่วมมือได้ซึ่งเป็นหลักการที่ได้วิวัฒนาการมาจากหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งการที่ประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับไทยในเรื่องใดก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย²⁸ ดังกล่าว ส่วนวิธีการในการให้ความร่วมมือก็ต้องเป็นไปตาม

²⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 9(1)

²⁶ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 2 วรรคแรก

²⁷ สุชาติ ไตรประสิทธิ์, "ประเทศไทยกับความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา," 100 ปีอัยการ (การสัมมนาในวาระร้อยปีอัยการไทย เรื่องทิศทางการอัยการไทย), หน้า 14

²⁸ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องนำมาใช้ปฏิบัติ ส่วนในเรื่องใดถ้าไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ก็ได้บัญญัติถึงกรณีดังกล่าวว่า มาตรา 15 "วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดย เฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะให้บังคับได้"

ซึ่งถ้าพิจารณาตามมาตรา 15 นี้จะเห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่เปิดกว้างเพื่อให้เป็นการสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติให้สามารถปฏิบัติได้

นอกจากนี้ยังมีกฎกระทรวงฉบับที่ 1 และ 2 (พ.ศ. 2537) และระเบียบของผู้ประสานงานกลางที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ร้องขอด้วยตลอดไป มิฉะนั้นแล้วก็ไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลดีได้ ในขณะที่อาชญากรรมที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศมีการพัฒนาและมีการกระทำเป็นขบวนการอย่างต่อเนื่อง รุนแรงและขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นระบบมีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอิทธิพลในด้านการเงิน ซึ่งส่งผลถึงการมีอิทธิพลทางการเมือง ตลอดจนการเมืองระหว่างประเทศ เช่นกรณี นายพลนอร์เอก้าหรือซูล่า ซึ่งมีผลทำให้เกิดอิทธิพลทางการเมืองติดตามมาโดยเฉพาะย่านลาตินอเมริกา ในประเทศอิตาลีที่มีอาชญากรรมที่มีความรุนแรงครอบงำผู้นำของรัฐหรือฝ่ายบริหารของประเทศ และในแถบประเทศในย่านเอเชียยุโรป ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแก๊งที่มีอิทธิพลโดยเป็นองค์กรอาชญากรรม เช่น แก๊งยาสูบ ในประเทศญี่ปุ่น แก๊งมาเฟียในอิตาลีและแก๊งมังกรในฮ่องกง ดังนี้ เป็นต้น

เนื่องจากความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้เล็งเห็นความสำคัญในการที่จะต้องร่วมมือกันในการปราบปรามอาชญากรรมที่นับวันจะทวีความรุนแรง และขยายตัวเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบัน ถือเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบอาชญากรรมได้โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนในการประกอบอาชญากรรมแต่อย่างใด เพียงแต่อาศัยความเสี่ยงภัยที่อาจจะถูกจับกุม ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการหลบหนีการจับกุมเป็นไปได้โดยง่ายสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งยังทำให้เกิดรายได้อย่างมากและรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องมาจากความเจริญทางเศรษฐกิจของในแต่ละประเทศที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก การคมนาคมติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านของกฎหมาย

ที่เกี่ยวกับเรื่องอาณาเขตแดนของรัฐกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ ซึ่งในแต่ละรัฐต่างก็มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองภายในอาณาเขตแดนของรัฐ จึงเป็นช่องทางให้อาณาภคกรอาศัยช่องว่างของกฎหมายเป็นหนทางในการหลบหนีการถูกจับกุม ซึ่งปัจจุบันประเทศต่าง ๆ หาทางที่จะยับยั้งการขยายตัวของ การประกอบอาชญากรรม จึงได้มีการปรึกษาหารือโดยมีการเจรจาทั้งในระดับทวิภาคี (Bilateral) และในระดับพหุภาคี (Multilateral) เพื่อที่จะได้ร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้เกิดมีความร่วมมือกันโดยทำสนธิสัญญาระหว่างกันในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาเกิดขึ้น

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้เล็งเห็นความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จึงได้มีการเจรจาในระดับทวิภาคี (Bilateral) - กับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก โดยการเจรจกันเป็นผลสำเร็จมีการทำความตกลงกันในการทำสนธิสัญญา²⁹ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้น เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2529

4.2 ความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน

ซึ่งก็เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีข้อตกลงหรือมีสนธิสัญญาระหว่างกัน เป็นความร่วมมือที่เป็นทางการแน่นอน เนื่องจากเป็นพันธกรณีระหว่างรัฐที่จะต้องผูกพันให้ความช่วยเหลือต่อกัน ตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ที่เป็นเรื่องที่ปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภายในรัฐที่รับคำร้องขอที่ปฏิบัติต่อกันอย่างไร รัฐนั้นก็จะต้องปฏิบัติต่อประเทศที่ร้องขอเช่นเดียวกันกับที่หน่วยงานภายในรัฐปฏิบัติต่อกันเช่นในเรื่องของเอกสาร หรือหลักฐาน ถ้าหน่วยงานภายในรัฐสามารถให้เอกสารหรือหลักฐานนั้นระหว่างกันได้ รัฐผู้รับคำร้อง

²⁹ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ขอที่จะต้องให้เอกสารหรือหลักฐานแก่รัฐผู้ร้องขอได้ เช่น บันทึกคำให้การของพยาน เช่น ถ้าระหว่างหน่วยของกรมตำรวจสามารถให้บันทึกคำให้การของพยานกับอัยการได้ รัฐผู้รับคำร้องขอก็ต้องมอบบันทึกคำให้การของพยานแก่รัฐผู้ร้องขอได้ เช่นเดียวกันตามหลักปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ศึกษาในบทนี้เกี่ยวกับความร่วมมือช่วยเหลือในทางอาญาในรูปแบบของการมีสนธิสัญญาระหว่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นข้อผูกพัน หรือพันธกรณีระหว่างกัน คือระหว่างรัฐต่อรัฐ รัฐทุกรัฐย่อมมีการปกครองอย่างต่อเนืองกัน ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใดหรือตามลัทธินิยมทางการเมืองใด รัฐบาลที่เข้ามาปกครองบริหารประเทศย่อมต้องผูกพันและต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่รัฐบาลเดิมได้เคยให้ไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงสถานะ

หลักการดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักที่เป็นพื้นฐานของหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเป็นหลักการที่สำคัญ ถ้าขาดหลักการดังกล่าวนี้จะมีกฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้ถือเป็นหัวใจของกฎหมายระหว่างประเทศหลักการนี้คือ "รัฐจะอ้างความขัดข้องตามกฎหมายภายในของตนเป็นเหตุที่จะไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศไม่ได้"³⁰

การทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐต่อรัฐนั้น เมื่อรัฐได้ทำสนธิสัญญาขึ้นมาแล้วตามหลักกฎหมายย่อมจะต้องมีความผูกพันระหว่างรัฐเกิดขึ้นแน่นอน ตามหลักกฎหมายของไทยก็เช่นเดียวกับหลักกฎหมายของนานาอารยประเทศ ถึงแม้ว่าตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยจะกำหนดให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการสนธิสัญญาก็ตาม แต่ก็มิบางเรื่องบางกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องเข้าร่วมด้วยในการทำสนธิสัญญา ซึ่งจำเป็นจะต้องได้ผ่านการพิจารณาจากฝ่ายนิติบัญญัติก่อน เพื่อให้ได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่ฝ่ายบริหารจะไปทำสัญญานั้น ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย เนื่องจากเป็นเรื่องที่จะต้องผูกพันและเกี่ยวพันกันกับผลประโยชน์ของประเทศไทยเป็นหลักโดยต้องได้

³⁰ ดร. วิสูตร ตูยานนท์ "การสัมมนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ในเรื่องทางอาญา" โรงแรมดิเอ็มเมอรัล ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ, เมื่อวันที่ 20-21 กันยายน พ.ศ. 2536

รับความเห็นชอบจากรัฐสภาในกรณีเป็นการใช้อำนาจรัฐ (Jurisdiction to enforce) โดยผ่านทางนิติบัญญัติตามมาตรา 181 ดังนี้

มาตรา 181³¹ บัญญัติว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น ๆ กับนานาประเทศหรือองค์ระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา"

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจรัฐโดยผ่านทางนิติบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญสรุปได้ดังนี้

1. หนังสือสัญญาที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐ หรือ
2. เปลี่ยนแปลงเขตอำนาจของรัฐ หรือ
3. ที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาได้ ซึ่งทั้ง 3 กรณี

จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาโดยตรง คือ จากฝ่ายนิติบัญญัติ

ถ้ามีความตกลงระหว่างประเทศแล้ว ถึงแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายภายในมารองรับ รัฐก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ให้ไว้ในการทำสนธิสัญญาของรัฐ ซึ่งรัฐนั้นก็หมายความรวมถึงฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการรวมเข้าด้วยกัน มิใช่จะเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ว่าฝ่ายบริหารทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐ แต่ผูกพันเฉพาะฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่ไม่ผูกพันฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการด้วยย่อมไม่ได้ จะต้องผูกพันทั้ง 3 ฝ่าย ถ้าทำความตกลงในรูปแบบสนธิสัญญาและไม่สามารถปฏิบัติตามความตกลงหรือสนธิสัญญาที่ได้ทำไว้นั้น ความเสียหายย่อมต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน รัฐนั้นก็จะต้องรับผิดชอบในฐานะละเมิดต่อพันธกรณีที่ได้ให้ไว้ตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐที่เป็นคู่พันธกรณี ถ้าเกิดความเสียหายขึ้น ความเสียหายเกิดขึ้นเท่าไร รัฐผู้ละเมิดพันธกรณีก็ย่อมจะต้องชดใช้ในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กับรัฐอื่นที่ตนเป็นผู้ทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ถ้ารัฐที่ถูกละเมิดสามารถพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิด

³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534, มาตรา 181

ขึ้นได้ ภาวะการพิสูจน์จึงตกเป็นของรู้นั้นเองที่จะต้องพิสูจน์ โดยรัฐที่ถูกละเมิดสามารถใช้
มาตรการต่าง ๆ มาใช้บังคับกับรัฐผู้ละเมิด เพื่อให้รัฐผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหาย หากเกิดความ
เสียหายอย่างมาก และร้ายแรงก็อาจจะต้องใช้มาตรการขั้นสุดท้ายที่รุนแรงนั้นก็คือการใช้กำลัง
ซึ่งสามารถทำได้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อมีการทำสนธิสัญญาการให้ความร่วมมือ
ระหว่างประเทศในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

เพื่อให้ได้ผลดีอย่างเต็มที่ก็จำเป็นต้องให้ความร่วมมือกัน ประเทศสหรัฐ
อเมริกาจึงเป็นประเทศแรกที่ได้ทำสนธิสัญญากับประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2529
ประเทศที่มีการเจรจาและมีการทำสนธิสัญญากับไทย ประเทศที่สองคือประเทศสหราชอาณาจักร
แห่งบริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2537 และประเทศแคนาดา
เป็นประเทศที่สาม เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2537 แต่เนื่องจากประเทศสหราชอาณาจักร
แห่งบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ ยังติดขัดปัญหาข้อขัดข้องบางประการเกี่ยวกับเรื่องของระบบ
กฎหมายที่แตกต่างกัน จึงยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อกันสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศ
สหราชอาณาจักรแห่งบริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ ยังไม่มีผลบังคับใช้จึงถือว่าประเทศ
สหราชอาณาจักรแห่งบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์ไม่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย

สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างประเทศไทย
กับประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกามีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ
ต่อกันตามสนธิสัญญา แต่เนื่องจากสนธิสัญญาดังกล่าวยังไม่มียกกฎหมายภายในรองรับเป็นการเฉพาะ
การนำสนธิสัญญาดังกล่าวมาใช้ภายในประเทศ จำเป็นจะต้องมีการออกกฎหมายอนุวัติการ³²
เพื่อให้สามารถนำสนธิสัญญามาปฏิบัติได้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญจึงจำเป็นต้องนำสนธิสัญญา

³² สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐ

ดังกล่าวขอรับความเห็นชอบจากรัฐสภา³³ จึงจะสามารถออกพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาไปแล้ว และได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 31 มีนาคม 2535 และสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารระหว่างกันเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2536 จึงมีผลทำให้สนธิสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้นับแต่วันที่มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารระหว่างประเทศกัน ตามสนธิสัญญา³⁴ ทำให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามสนธิสัญญา การที่กฎหมายภายในของไทยได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา โดยเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญา ก่อนที่สนธิสัญญาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับประเทศคู่ภาคีตามสนธิสัญญา

5. กรณีศึกษาหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาและกฎหมาย

เมื่อประเทศไทยได้มีการแลกเปลี่ยนการให้สัตยาบันสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว และไทยได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา พ.ศ. 2535 มีผลให้การปฏิบัติตามสนธิสัญญาในการที่จะขอความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาถูกต้องสมบูรณ์สามารถนำมาปฏิบัติได้โดยมีกฎหมายภายในดังกล่าวมารองรับให้สามารถกระทำได้

เพื่อให้การศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาเกิดประโยชน์สามารถนำมาปฏิบัติได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงการให้ความช่วยเหลือและขอความช่วยเหลือของไทยที่มีต่อสหรัฐตามสนธิสัญญาดังนี้

³³ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534, มาตรา 181

³⁴ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย - สหรัฐ

กรณีศึกษาสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ตามข้อ 11 ของสนธิสัญญา เป็นเรื่องพันธกรณีที่จะให้ความช่วยเหลือ กล่าวคือตาม

ข้อ 1.1 "รัฐภาคีตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญานี้เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดีและกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางอาญา"

จากการศึกษาข้อความตามข้อ 1.1 แสดงให้เห็นว่าไทยและสหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนการฟ้องคดี และให้ความช่วยเหลือทุกอย่างที่เกี่ยวข้อกับเรื่องทางอาญาไม่ว่าจะเรียกวิธีการหรือดำเนินการอย่างไรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางอาญาแล้วก็จะให้ความร่วมมือ ซึ่งในข้อนี้เป็นเรื่องที่บ่งบอกถึงความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างกว้างขวางที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดว่าเป็นเรื่องอะไรประเภทใดจะมีวิธีการหรือจะเรียกว่าอย่างไร ถ้าเกี่ยวกับทางอาญาแล้วก็จะให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันมีวิธีการลับซับซ้อน การกระทำความผิดในเรื่องใหม่ที่บางครั้งยังไม่มีกฎหมายกำหนดเรียกว่าอะไร เช่น การฟอกเงิน การขโมยข้อมูลข่าวสารทางคอมพิวเตอร์ฯ หรืออื่น ๆ ซึ่งยังไม่ได้มีบัญญัติค้นคว้าไว้ในทางกฎหมายของไทยแต่อย่างใด และบางเรื่องกฎหมายก็ยังไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนครอบคลุมถึง จึงจำเป็นต้องปรับวิธีการกระบวนการในการดำเนินการทางอาญาให้สอดคล้องกับลักษณะของความผิดที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งในพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ก็ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา 4 วรรคแรก ที่บัญญัติว่าในเรื่องของความความช่วยเหลือไว้ว่า

"ความช่วยเหลือ" หมายความว่า ความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี ริบทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

ซึ่งก็หมายความว่ากฎหมายได้กำหนดขอบข่ายความหมายของคำว่า "ความช่วยเหลือ" เพื่อที่จะได้ทราบความหมายว่าหมายถึงเรื่องอะไรบ้างที่จะต้องให้ความช่วยเหลือตามกฎหมายคือสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือไม่ต้องเกรงกลัวว่าเรื่องที่ให้ความช่วยเหลือแล้วจะผิดกฎหมาย ตราบใดการให้ความช่วยเหลือยังอยู่ในขอบข่ายความหมายในมาตรา 4 วรรคแรกแล้วสามารถกระทำได้

จะเห็นได้ว่าตามข้อ 1.1 ของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับ
 มาตรา 4^{๓๕} วรรคแรก สามารถนำมาวินิจฉัยได้ว่าไทยสามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่อง
 ดังกล่าวได้ ส่วนวิธีการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวกฎหมาย^{๓๖} ก็ได้บัญญัติ
 ไว้ในมาตรา 12 ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่จะต้องปฏิบัติในการให้ความ
 ช่วยเหลือ ส่วนการให้ความช่วยเหลือในเรื่องใดก็ได้ตามกฎหมายบัญญัติในเรื่องนั้นไว้เป็นการ
 เฉพาะรวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

กรณีในประเทศไทยได้ร้องขอไปยังสหรัฐอเมริกาเพื่อขอให้สหรัฐอเมริการวบรวมพยาน
 หลักฐานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหา นายณรงค์ วงษ์วรรณ และนายวัฒนา
 อัครเวม ว่ามีส่วนพัวพันค้ายาเสพติดให้โทษ โดยสหรัฐอเมริกาได้จัดการอนุญาตให้บุคคลทั้ง 2
 เข้าประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการที่สหรัฐอเมริกาไม่อนุญาตให้บุคคลทั้งสองเข้าประเทศ เป็น
 เอกสิทธิ์ที่สหรัฐอเมริกาสามารถกระทำได้โดยชอบ แต่ในกรณีที่สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหาบุคคล
 ทั้งสองว่ามีส่วนพัวพันการค้ายาเสพติดให้โทษมีผลกระทบให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง
 เนื่องจากบุคคลทั้งสองเป็นนักการเมืองและเป็นแกนนำของพรรคการเมืองที่มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล
 จึงส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในขณะนั้น (พ.ศ. 2538)

เมื่อประเทศไทยได้ร้องขอไปยังสหรัฐอเมริกาเพื่อจะได้รวบรวมพยานหลักฐานตามที่
 สหรัฐอเมริกากล่าวหาและสหรัฐอเมริกามีหลักฐาน โดยการร้องขอของไทยเป็นไปตามสนธิสัญญา

^{๓๕} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา, พ.ศ. 2535
 มาตรา 4 วรรคแรก

^{๓๖} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา, พ.ศ. 2535
 มาตรา 12

ในเรื่องดังกล่าว เพื่อจะได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อฟ้องคดี เนื่องจากการกล่าวหาโดยไม่มีหลักฐาน ไม่สามารถดำเนินการทางอาญาในการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือกล่าวหา บุคคลได้ตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการที่ประเทศไทยได้ดำเนินการร้องขอไปก็โดยได้กระทำการตามโดยอาศัย สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาข้อ 1.1 โดยไทยสามารถดำเนินการร้องขอได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามสนธิสัญญาดังกล่าวได้ตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 4 วรรคแรกปรากฏว่า สหรัฐอเมริกาไม่ส่งหลักฐานตามที่กล่าวหามาให้ไทยแต่อย่างใด และไม่ได้แจ้งมายังไทยว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่อย่างไรจนกระทั่งปัจจุบัน

กรณีที่สหรัฐอเมริการ้องขอความช่วยเหลือมายังไทย เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2538 โดยขอให้ไทยจับกุมชั่วคราวบุคคลจำนวน 6 คน ตามคำร้องขอที่ 224 มี

1. นายสุเมธ หรือสุเมฆ วุฒิเดชเกรียงไกร
2. นายสมบุญ หรือสมบูรณ์ แลนลุษ
3. นายชาญชัย รอดลิน
4. นางสุนิศา ลีตีประเสริฐ

และคำร้องขอที่ 179 และ 205 ขอให้จับกุมตัว

1. นายพงษ์ เกตุศิริ
2. นายบุญเทียม สกลวัฒน์ชัย

ข้อพิจารณาจากคำร้องขอของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้ร้องขอมายังไทยตามสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาที่ได้ทำกับประเทศไทย โดยพิจารณาจากข้อ 1.1 เป็นการร้องขอที่เกี่ยวกับกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องอาญา ซึ่งรวมทั้งการขอให้จับกุมก็รวมอยู่ในเรื่องดังกล่าว โดยสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามมาตรา 4 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ที่บัญญัติว่า "ความช่วยเหลือหมายความว่า ความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี ริบทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับ

คดีอาญา" ซึ่งการที่ไทยช่วยเหลือในการจับกุมชั่วคราว เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาดังกล่าว

ข้อ 1.2 ความช่วยเหลือให้หมายความรวมถึง แต่ไม่เฉพาะเจาะจง เรื่องต่อไปนี้อย่างถึง การให้ความช่วยเหลือไม่เฉพาะแต่เรื่องที่ปรากฏ 8 ประเภทตามสนธิสัญญา^{๓๗} ข้อ 1.2 เท่านั้น แต่รวมถึงเรื่องอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากข้อ 1.2 คือ ตามข้อ 1.1 ก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของไทยตามกฎหมายก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือไว้ในกรณีประเทศที่มีสนธิสัญญากับไทยดัง เช่นกรณีประเทศสหรัฐอเมริกากฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (2)

มาตรา 9(2)^{๓๘} บัญญัติถึงหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศว่า "การกระทำซึ่งเป็นมูลกรณีของความช่วยเหลือนั้น เป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย เว้นแต่เป็นกรณีที่ประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอมีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาต่อกันและข้อความในสนธิสัญญาระบุไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้"

ซึ่งก็หมายความว่าในกรณีสหรัฐอเมริกาไทยสามารถให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาได้ แม้ว่าเรื่องที่ร้องขอจะมีโทษหรือไม่มีโทษตามกฎหมายของไทยก็ตาม สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีสนธิสัญญากับไทย การให้ความช่วยเหลือก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายนี้

^{๓๗} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

^{๓๘} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535,

จะเห็นได้ว่าข้อความในสนธิสัญญากับกฎหมายฉบับนี้ สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความช่วยเหลือของไทยที่จะให้ความช่วยเหลือกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะกฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้ แม้การกระทำนั้นจะไม่ใช่ความผิดตามกฎหมายของไทยก็ตาม ก็เป็นประโยชน์ช่วยให้การปราบปรามอาชญากรรมก่อให้เกิดประสิทธิภาพทำให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แม้การกระทำนั้นกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดโทษไว้ก็ตาม

กรณีศึกษาประเภทของความช่วยเหลือตามที่ปรากฏในสนธิสัญญา ^{๓๑}

ตามข้อ 1.2 ในสนธิสัญญาได้กำหนดให้การให้ความช่วยเหลือให้รวมถึงแต่ไม่เจาะจงเฉพาะเรื่องต่อไปนี้

- (ก) การสืบพยานบุคคล และการสอบปากคำบุคคล
- (ข) การจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึก และพยานหลักฐาน
- (ค) การส่งเอกสาร
- (ง) การปฏิบัติตามคำร้องขอในการค้นและยึด
- (จ) การโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อการสืบพยานบุคคล
- (ฉ) การสืบหาตัวบุคคล
- (ช) การเริ่มกระบวนการทางอาญาตามคำร้องขอและ
- (ซ) การให้ความช่วยเหลือในการริบทรัพย์สิน

ซึ่งตามสนธิสัญญาข้อ 1.2 (ก) ถึง (ซ) จะได้นำมาศึกษาความช่วยเหลือในแต่ละประเภทเรียงตามลำดับโดยนำพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

^{๓๑} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

พ.ศ. 2535 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบว่าไทยสามารถให้ความช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ดังนี้

ข้อ 1.2 (ก) การสืบพยานบุคคล และการสอบปากคำบุคคล ⁴⁰

ในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือในการสืบพยานบุคคล ซึ่งการสืบพยานบุคคล เป็นการร่วมมือกระทำในชั้นศาล ส่วนการสอบปากคำบุคคลเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือในชั้นก่อนการพิจารณาคดี กล่าวคือก่อนที่ศาลจะดำเนินการ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ส่วนที่ 2 การสอบสวนและการสืบพยานหลักฐานตามมาตรา 15 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 15 "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้สอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ในประเทศไทยในชั้นสอบสวน ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามคำร้องขอนั้น

ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐานตามคำร้องขอในวรรคหนึ่ง ในกรณีที่จำเป็นให้มีอำนาจค้นและยึดเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ตามมาตรา 69

เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการโดยอาศัยระเบียบการคำขอเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการสอบสวนดำเนินการสอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้แจ้งผลการดำเนินการหรือส่งมอบพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป"

⁴⁰ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 17⁴¹ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า อำนาจสืบสวนสอบสวนไว้ว่า "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้" และตามมาตรา 41 กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาได้ ซึ่งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นได้

ตามมาตรา 17 และมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดอำนาจในการสืบสวนและการสอบสวนเป็นของตำรวจตั้งแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้นเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาได้ร้องขอความช่วยเหลือให้ไทยช่วยสอบสวนปากคำบุคคลตามสนธิสัญญาข้อ 1.2 (ก) ไทยก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้โดยมีกฎหมายรองรับ⁴² ให้สามารถดำเนินการได้ โดยมอบให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในกรณีนี้คืออธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ดำเนินการสอบปากคำพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการแล้วเสร็จก็ให้แจ้งผลการดำเนินการ หรือส่งมอบพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป ในที่นี้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ⁴³ คือ อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ดำเนินการต่อไป ส่วนการจะอนุญาตให้บุคคลภายในที่ระบุไว้ในคำร้องขอซักถามปากคำพยานไม่สามารถกระทำได้ตามมาตรา 18

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 18

⁴² พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 15

⁴³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 12 (1)

ส่วนในเรื่องการสืบพยานบุคคลตามข้อ 1.2(ก)⁴⁴ นั้น ตามมาตรา 17⁴⁵ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไทยสามารถให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะตามมาตรา 17 ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 17 "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้สืบพยานหลักฐานในศาลไทย ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแจ้งให้พนักงานอัยการ ดำเนินการตามคำร้องขอนั้น ให้พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่บุคคลซึ่งจะเป็นพยานหรือบุคคลซึ่งครอบครองหรือดูแลรักษาพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุมีมูลสำเนาหรือมีที่อยู่ในเขตศาลให้สืบพยานหลักฐานดังกล่าว และให้ศาลมีอำนาจดำเนินกระบวนการสืบพยานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อศาลดำเนินการสืบพยานเสร็จแล้ว ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอรับบันทึกคำเบิกความของพยาน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นในสำนวนไปส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อดำเนินการต่อไป"

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 17 การสืบพยานเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการในศาล ตามมาตรา 229 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้กำหนดวิธีการสืบพยานของศาลว่า ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นควรตามลักษณะของพยาน

ในกรณีที่สหรัฐอเมริการ้องขอต่อไทยให้ช่วยดำเนินการสืบพยานให้ตามสนธิสัญญาไทยก็สามารถช่วยเหลือได้ตามที่กฎหมาย⁴⁶ ได้ให้อำนาจ ให้สามารถกระทำได้ โดยอัยการพิเศษ

⁴⁴ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา, ข้อ 1.2 (ก)

⁴⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 17

⁴⁶ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 17

ฝ่ายคดี⁴⁷ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการโดยส่งเรื่องไปยังพนักงานอัยการที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเป็นผู้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่บุคคลที่จะเป็นพยานหรือบุคคลที่ครอบครอง หรือดูแลรักษาพยานเอกสารหรือพยานวัตถุมีมูลสำเนาอยู่ หรือมีที่อยู่ในเขตศาล โดยศาลมีอำนาจดำเนินการสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229

เมื่อศาลดำเนินการสืบพยานเสร็จ พนักงานอัยการก็ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอรับบันทึกคำเบิกความรวมทั้งพยานหลักฐานที่อยู่ในสำนวนมา เพื่อส่งไปให้อัยการพิเศษฝ่ายคดีเป็นผู้ดำเนินการต่อไป

ส่วนในกรณีที่จะมีวิธีการสืบพยานในศาลโดยวิธีการนอกเหนือไปจากจารีตประเพณีปฏิบัติในการสืบพยานหลักฐาน ก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะดำเนินการให้หรือไม่ได้ เช่น การสืบพยานโดยผ่านระบบข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ (Internet) ซึ่งในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ยังไม่เคยมีมาก่อน โดยปกติศาลจะห้ามมิให้ทำการถ่ายภาพในห้องพิจารณาคดีในขณะพิจารณาคดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตามหลักกฎหมายทั่วไปสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงและการพิจารณาคดีถึงที่สุดแล้ว ในกรณีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี ยังถือว่าจำเลยเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ดังนั้น ศาลจึงไม่อนุญาตให้มีการกระทำใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้จำเลยได้รับความเสียหายเกินไปกว่าที่ถูกกล่าวหา ศาลจึงไม่อนุญาตให้มีการเผยแพร่ข้อมูลและเผยแพร่ภาพในขณะพิจารณาคดี ซึ่งจะทำให้จำเลยและผู้เกี่ยวข้องอาจได้รับความเสียหายได้ ดังนั้น ในทางการพิจารณาของศาล ผู้พิพากษานายเด็ยมมีอำนาจ⁴⁸ ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีได้เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาด

⁴⁷ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(2)

⁴⁸ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, มาตรา 21

ข้อพิพาทแห่งคดี⁴⁹ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวไม่เกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ผู้พิพากษา นายเดวิดจึงมีอำนาจวินิจฉัยได้ว่าสมควรจะให้มีการสืบพยานโดยวิธีการผ่านระบบข้อมูลข่าวสาร ระหว่างประเทศหรือไม่ แต่ในกรณีนี้เห็นว่าไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากจะทำให้จำเลยหรือ ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเสียหายแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดเผยแพร่ภาพและคำให้การที่อาจพาดพิง ถึงบุคคลที่สามอันอาจเกิดความเสียหายโดยอาจจะเป็นการละเมิดกฎหมาย ซึ่งเท่าที่ทราบมาไม่สามารถจะกระทำ เพราะคำให้การของพยานบางครั้งอาจเป็นการปกป้องผู้อื่นได้รับความเสียหายอาจถูกฟ้องหมิ่นประมาทได้จึงไม่สามารถกระทำได้

ส่วนก่อนที่จะมีการเบิกความนั้นพยานทุกคนไม่จำเป็นต้องสาบานตน การสาบานตน สามารถกระทำได้ตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน ตามมาตรา 112 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งได้บัญญัติไว้ว่า "ก่อนเบิกความ พยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนา หรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน ยกเว้นบุคคลต่อไปนี้

1. บุคคลอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี หรือหย่อนความรู้สึกลึกซึ้งและชอบ
2. พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
3. บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องสาบาน"

จะเห็นได้ว่าการสืบพยานก็มีวิธีการ และกฎหมายก็ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้การสืบพยานสมบูรณ์สามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานได้ จึงจำเป็นต้องให้มีการปฏิบัติเพื่อให้ เป็นไปตามกฎหมาย

การสืบพยานในลักษณะนี้ประเทศไทยก็สามารถมีคำร้องขอให้สหรัฐอเมริกาสืบพยานให้ กับไทยได้ เป็นการส่งประเด็นไปสืบให้ศาลสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สืบตามสนธิสัญญาดังกล่าว เป็นการสืบพยานนอกศาล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 102 และ 107 ที่สามารถ

⁴⁹ พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, ย่อหลักกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม, สำนักพิมพ์ นิติธรรม, (2537, หน้า 22.

กระทำได้ และบันทึกคำให้การในการสอบปากคำพยานหรือการสืบพยานที่ไทยร้องขอไปยังสหรัฐอเมริกาให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานและเอกสารที่รับฟังได้ตามกฎหมาย^{๕๐}

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ในเรื่องการสอบปากคำพยานตามคำร้องขอของสหรัฐอเมริกา

กรณีสหรัฐอเมริการ้องขอให้ไทยสอบปากคำพยานรวมทั้งจัดหาเอกสารเพื่อดำเนินคดีกับนาย Skakie หรือ Herip Simon กับพวก ในข้อหาร่วมกันส่งยาเสพติดจากประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกา โดยผู้ต้องหาถูกจับกุมตัวได้ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2537 และถูกส่งตัวไปดำเนินในสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาได้ร้องขอความช่วยเหลือมายังไทย เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2537 โดยขอให้ไทยช่วยสอบปากคำพยาน คำร้องขอในเรื่องดังกล่าวเป็นคำร้องขอในเรื่องตามสนธิสัญญา^{๕๑} และตามที่ได้ศึกษามาในเรื่องดังกล่าวไทยสามารถให้ความช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย^{๕๒} โดยได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องไป เป็นไปตามพันธกรณีตามสนธิสัญญา โดยวิธีการให้ความช่วยเหลือก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งกฎหมายอื่น กฎกระทรวงและระเบียบฯ ที่เกี่ยวข้อง

^{๕๐} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 41

^{๕๑} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา, ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

^{๕๒} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 15

ข้อ 1.2(ข) การจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึก และพยานหลักฐาน

ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดหาให้ซึ่งบันทึกของหน่วยงานรัฐบาลเอง สนธิสัญญา^{๕๓} ที่กำหนดให้ "รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องจัดให้ซึ่งสำเนาบันทึกของหน่วยงานรัฐบาลที่สามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้"

การจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึก และพยานหลักฐาน ตามสนธิสัญญาการจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึก และพยานหลักฐาน ตามสนธิสัญญาเป็นเรื่องของการจัดหาให้ซึ่งบันทึกของหน่วยงานรัฐบาล ตามข้อ 9

เป็นการให้ความร่วมมือกันที่มักจะระบุไว้ในสนธิสัญญาที่เกี่ยวกับความร่วมมือทางอาญาแทบทุกฉบับ^{๕๔} ที่สหรัฐอเมริกาทำกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งเมื่อไทยได้รับคำร้องขอก็จะนำมาพิจารณาว่าสามารถให้ความช่วยเหลือได้โดยมีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้เพียงพอหรือไม่แค่ไหน โดยพิจารณาจากพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ที่ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 3 การจัดหาและการให้เอกสารหรือข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของรัฐหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 18 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

"ในกรณีที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้จัดหาเอกสาร หรือข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐบาลไทย ให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งไปยังหน่วยงานที่ครอบครองเอกสารหรือข่าวสารนั้น และให้หน่วยงานดังกล่าวส่งมอบเอกสารหรือแจ้งข่าวสารนั้นแก่ผู้ประสานงานกลาง"

^{๕๓} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา.

ข้อ 9

^{๕๔} สุชาติ ไตรประสิทธิ์ "ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญากับความมั่นคงแห่งชาติ", วิทยานพนธ์, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (พ.ศ. 2533-2534), หน้า 36

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 18 เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดให้ไทยสามารถให้ความร่วมมือในการจัดหาให้ซึ่งเอกสารบันทึกซึ่งก็คือว่าเป็นเอกสารหรือข่าวสาร ซึ่งเอกสารหรือข่าวสาร บางครั้งบางเรื่องก็สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ เช่น หนังสือใบขึ้นสูตรพลิกศน ซึ่งก็เป็นเอกสารของทางราชการที่นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบคดีได้ ไทยจึงสามารถให้ความช่วยเหลือโดยปฏิบัติตามสนธิสัญญาข้อ 9⁵⁵ ตามที่มีพันธกรณีตามสนธิสัญญาได้โดยชอบด้วยกฎหมายในการปฏิบัติตามคำร้องขอของไทย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการปฏิบัติตามคำร้องขอโดยให้การช่วยในเรื่องนี้คือ อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ดำเนินการตามกฎหมาย⁵⁶

ในกรณีของสหรัฐอเมริกาได้ร้องขอมายังไทยในกรณีที่เอกสารหรือข่าวสารที่ไทยสามารถให้ได้จะต้องเป็นเอกสารหรือข่าวสารนี้สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ ถ้าไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ แม้จะมีสนธิสัญญาผูกพันก็ตาม ไทยก็อาจแจ้งเหตุขัดข้องหรือเงื่อนไขการเปิดเผยเอกสารหรือข่าวสารให้ผู้ประสานงานกลางทราบ⁵⁷ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ก็ต้องแจ้งเหตุขัดข้องให้สหรัฐอเมริกาทราบ หรือสามารถให้ความช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขก็ต้องแจ้งให้สหรัฐอเมริกาทราบ

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องขอของสหรัฐอเมริกาที่ได้ร้องขอมายังไทย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2539 โดยขอให้ไทยรวบรวมพยานหลักฐานส่งไปให้สหรัฐอเมริกา เพื่อดำเนินคดี

⁵⁵ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ข้อ 9

⁵⁶ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(1)

⁵⁷ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 19

การฟ้องคดีนายทง ศิริปริชาพงษ์ หรือ ป. เบ็ด ในข้อหาสมคบกันนำกัญชาเข้ามายังประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2530 ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516-2530

ในเรื่องดังกล่าวพิจารณาจากข้อความในสนธิสัญญาว่าในเรื่องดังกล่าวปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาข้อ 9 เรื่องการจัดหาให้ซึ่งบันทึกของหน่วยงานรัฐบาล เป็นการร้องขอความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา^{๕๘} โดยเอกสารที่ร้องขอมาไม่ใช้ความลับอันเกี่ยวกับความมั่นคงหรือผลประโยชน์ของประเทศไทย จึงสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ และการให้ความช่วยเหลือสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย^{๕๙} ประเทศไทยจึงได้ให้ความช่วยเหลือไป

ข้อ 1.2(ค) การจัดส่งเอกสาร

กรณีศึกษาคำร้องขอความช่วยเหลือในเรื่องการจัดส่งเอกสารตามที่ปรากฏในสนธิสัญญาเป็นเรื่องที่สหรัฐอเมริกาได้ร้องขอความช่วยเหลือมายังไทยตามข้อ 10 ของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา โดยการจัดส่งเอกสารที่สหรัฐอเมริการ้องขอมา เป็นเอกสารทางกฎหมาย ซึ่งหมายถึงเอกสารทุกชนิดที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา เช่น หมายเรียก หมายอาญา คำสั่งต่าง ๆ โดยหมายเรียกอาจเป็นหมายเรียกตัวให้ไปสอบปากคำหรือไปเป็นพยานในชั้นศาลก็ได้ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวได้กำหนดไว้ในกฎหมายกล่าวคือมีกฎหมาย^{๖๐} รองรับให้กระทำได้ตามมาตรา 21 วรรคแรก

^{๕๘} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา, ข้อ 9

^{๕๙} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 18 และมาตรา 19

^{๖๐} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 21

เมื่อพิจารณาจากสนธิสัญญา^{๕๑} และกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วปรากฏว่าคำร้องขอความช่วยเหลือในการจัดส่งเอกสารมีอยู่ในสนธิสัญญาดังกล่าวและเป็นเรื่องที่มีกฎหมาย^{๕๒} บัญญัติไว้ให้สามารถกระทำได้ จึงเป็นเรื่องที่ไทยสามารถให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาในเรื่องดังกล่าวได้ โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้ดำเนินการในที่นี้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย^{๕๓} คือ อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ดำเนินการจัดส่งเอกสารต่อไป เป็นการดำเนินการนอกศาล

ข้อ 1.2(ง) การปฏิบัติตามคำร้องขอในการค้นและยึด

กรณีศึกษาคำร้องขอความช่วยเหลือในการปฏิบัติตามคำร้องขอในการค้นและยึด คำร้องขอดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาข้อ 11.1 ในเรื่องการค้นและการยึด โดยกำหนดให้

ข้อ 11.1 "คำร้องขอให้ค้นและยึด และส่งมอบสิ่งของใด ๆ ไปยังรัฐผู้ร้องขอจะได้รับการปฏิบัติตาม หากคำร้องขอนั้นมีข้อสนเทศเพียงพอที่ทำให้รัฐผู้รับคำร้องขอสามารถดำเนินการให้ได้ตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ"

พิจารณาจากสนธิสัญญาจะเห็นได้ว่าการร้องขอให้ค้นและยึดนั้น การค้นเป็นการกระทำที่อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น การให้ความร่วมมือดังกล่าวจะต้องคำนึงเป็นอย่างมาก แม้จะปรากฏในสนธิสัญญาก็ตาม โดยในสนธิสัญญายังได้ระบุว่าคำร้องขอนั้นจะต้องมีข้อสนเทศเพียงพอ ข้อสนเทศในที่นี้คือข้อมูลที่แม่นยำหนักเพียงพอที่จะเชื่อถือได้ว่าการค้นและการยึด

^{๕๑} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา, ข้อ 10

^{๕๒} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 21

^{๕๓} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(1)

เป็นการกระทำที่เหมาะสม โดยเชื่อได้ว่าเมื่อมีการค้นเกิดขึ้นอาจจะพบวัตถุพยานหรือพบลิงของ
ที่ได้มาหรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดขึ้น เพื่อจะได้ยึดสิ่งของนั้นนำไป
ประกอบการพิจารณาดำเนินกระบวนการคดีอาญาต่อไป และตามกฎหมาย^{๕๔} ก็ได้บัญญัติในเรื่อง
ดังกล่าวไว้ในส่วนที่ ๕ การค้นและยึด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕
โดยเฉพาะในมาตรา ๒๓ ได้บัญญัติถึงการให้ความช่วยเหลือในการค้นและยึดไว้

มาตรา ๒๓ ได้บัญญัติไว้ว่า "ในกรณีที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
ให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของ ถ้ามีเหตุที่จะให้ออกหมายค้น หรือค้น หรือยึดสิ่งของได้ตาม
กฎหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีอำนาจออกหมายค้น ค้นหรือยึดสิ่งของนั้นได้"

ซึ่งข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓ ก็หมายความว่าเมื่อได้รับความช่วยเหลือ
จากประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาที่สามารถทำได้ ซึ่งในกรณีที่สหรัฐอเมริกาได้ร้องขอความช่วยเหลือ
จากไทยในการค้นและยึดตามสนธิสัญญาข้อ ๑๑ และเมื่อกฎหมายบัญญัติให้สามารถกระทำได้
การที่ไทยจะให้การช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาโดยชอบด้วยกฎหมายก็ย่อมสามารถช่วย
เหลือได้

ส่วนวิธีการปฏิบัติในการค้นและยึดสิ่งของตามมาตรา ๒๓ นั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ผู้มีอำนาจ^{๕๕} ในเรื่องนี้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจคือ อธิบดีกรมตำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ มี
หน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือในการค้นและยึดสิ่งของ โดยดำเนินการตามระเบียบการตำรวจ
เกี่ยวกับคดีว่าด้วยเรื่องการค้นและยึด เป็นการดำเนินการนอกศาล

^{๕๔} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕,
มาตรา ๒๓-๒๕

^{๕๕} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕,
มาตรา ๑๒(๑)

การค้นและยึดสิ่งของตามกฎหมายจะต้องดำเนินการโดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้^{๕๕} โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 69 ส่วนที่ 3 ในเรื่องหมายค้น โดยในมาตรา 69 บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 69 บัญญัติว่า "เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวนไตสวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด และ ฯลฯ"

จะเห็นได้ว่าเหตุที่สนธิสัญญาข้อ 11.1 ได้กล่าวถึงคำร้องขอนั้นมีข้อสันเทษเพียงพอก็สามารถดำเนินการให้ได้ตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ เหตุผลก็เนื่องมาจากการออกหมายค้นนั้นจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69(1) และ (2) เป็นสำคัญว่าจะออกหมายค้นได้จะต้องมีหลักฐานเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าเมื่อออกหมายค้นแล้วจะพบและยึดสิ่งของที่จะเป็นพยานหลักฐานสามารถนำมาประกอบการสอบสวนไตสวนมูลฟ้องได้ หรือเพื่อพบและยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดดังกล่าว มิฉะนั้นแล้วถ้าข้อมูลที่ร้องขอไม่เพียงพอที่ไม่สามารถออกหมายค้นได้ ทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

จะเห็นได้ว่าเมื่อสหรัฐอเมริการ้องขอความช่วยเหลือมายังไทยให้ค้นและยึดสิ่งของก็สามารถร้องขอได้ตามสนธิสัญญา แต่คำร้องขอนั้นจะต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของไทยจะสามารถออกหมายค้นประเทศไทยจึงจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวตามสนธิสัญญาต่อไป

^{๕๕} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535,

ข้อ 1.2(จ) การโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อการสืบพยานบุคคล

กรณีศึกษาในเรื่องการโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อการสืบพยานบุคคล เป็นเรื่องที่สหรัฐอเมริกาสามารถขอความช่วยเหลือจากไทยได้ตามสนธิสัญญาข้อ 12 โดยตาม

ข้อ 12.1 ได้เขียนกำหนดให้ "บุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในรัฐผู้รับคำร้องขอ ซึ่งถูกต้อง การตัวไปเป็นพยานในรัฐที่ร้องขอจะต้องถูกส่งตัวไปยังรัฐที่ร้องขอนั้นต่อเมื่อบุคคลดังกล่าว และรัฐผู้รับคำร้องขอยินยอม"

และข้อ 12.2 "บุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในรัฐผู้ร้องขอ ซึ่งจำเป็นต้องปรากฏ ถ้าในรัฐผู้รับคำร้องขอ เพื่อร่วมในการสืบพยานบุคคลต่อหน้าอาจถูกส่งตัวไปยังรัฐผู้รับคำร้องขอ เมื่อบุคคลดังกล่าวและรัฐผู้รับคำร้องขอยินยอม"

ในเรื่องการโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อการสืบพยานจะเห็นได้ว่ามี 2 กรณี

กรณีแรก ตามข้อ 12.1⁶⁷ ของสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นเรื่องที่รัฐผู้ร้องขอ ขอให้รัฐผู้รับคำร้องขอ ซึ่งคุมขังบุคคลผู้นั้นอยู่ โอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังผู้นั้นไปยังประเทศที่ร้องขอเป็นการชั่วคราว เพื่อไปสืบพยานยังศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการชั่วคราว เมื่อสืบพยานเสร็จแล้วสหรัฐอเมริกาจะริบส่งตัวกลับประเทศไทยทันที โดยรัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องสอบถามความสมัครใจของผู้ถูกคุมขังอยู่ว่าสมัครใจจะไปสืบพยานยังประเทศสหรัฐหรือไม่ ถ้าสมัครใจก็จะส่งตัวไปสืบพยานยังประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้าไม่สมัครใจรัฐผู้รับคำร้องขอก็ต้องปฏิเสธไปยังสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาข้อ 12.1 ซึ่งถือว่าไม่เป็นการผิดสนธิสัญญาแต่อย่างใด

⁶⁷ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

ในกรณีที่ประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือกับประเทศสหรัฐอเมริกา ตามสนธิสัญญาดังกล่าว จะต้องพิจารณาว่าการให้ความช่วยเหลือนั้นมีกฎหมายรองรับให้กระทำหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้มีกฎหมายรองรับอยู่ตามมาตรา 26 วรรคแรก ^{๕๘} ที่บัญญัติว่า "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ส่งบุคคลที่ถูกคุมขังในประเทศไทยไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอหรือขอส่งบุคคลซึ่งถูกคุมขังในประเทศผู้ร้องขอมาเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอมา ถ้าผู้ประสานงานกลางพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการจำเป็นและบุคคลที่ถูกคุมขังนั้นสมัครใจ ให้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการส่งตัวบุคคลผู้นั้นไปยังประเทศผู้ร้องขอหรือรับตัวบุคคลนั้นจากประเทศผู้ร้องขอเข้ามาในประเทศไทย"

จะเห็นได้ว่าในมาตรา 26 กฎหมายได้ให้อำนาจที่จะให้ความช่วยเหลือตามคำร้องขอจากต่างประเทศ ในที่นี้คือประเทศสหรัฐอเมริกาที่ขอให้ไทยส่งตัวผู้ถูกคุมขังอยู่ในประเทศไทย เพื่อเดินทางไปเบิกความเป็นพยานในศาลที่สหรัฐอเมริกา แต่ผู้ถูกคุมขังต้องสมัครใจที่จะเดินทางไปเป็นพยานยังศาลต่างประเทศ ในที่นี้คือประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ร้องขอมายังไทย การดำเนินการสอบถามความสมัครใจ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้ดำเนินการ ^{๕๙} ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในที่นี้คืออธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2537 ^{๖๐} หมวด 1 ข้อ 1 เพื่อสอบถามความสมัครใจผู้ถูกคุมขัง เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้แจ้งให้ผู้ประสานงานกลางทราบ หากบุคคลผู้ถูกคุมขัง

^{๕๘} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 26

^{๕๙} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(3)

^{๖๐} กฎกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ. 2537 ออกตามความในมาตรา 5 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

ยินยอมและสมัครใจที่จะเดินทางไปเป็นพยาน เพื่อสืบพยานในชั้นศาลที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ประสานงานกลางจะต้องแจ้งให้สหรัฐอเมริกาทราบต่อไป

ถ้าผู้ถูกคุมขังไม่สมัครใจที่จะเดินทางไปสืบพยานยังสหรัฐอเมริกาก็จะต้องแจ้งการปฏิเสธไปยังสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาข้อ 12.1 ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

ในกรณีที่ไทยจะให้ความช่วยเหลือกับสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาดังกล่าว จะต้องพิจารณาก่อนให้ความช่วยเหลือ ว่าการให้หรือไม่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ร้องขอมานั้น มีกฎหมายรองรับให้สามารถกระทำเช่นนั้นได้หรือไม่ ในเรื่องนี้ตามมาตรา 26 วรรคแรก⁷¹ บัญญัติว่า

"ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้ส่งบุคคลที่ถูกคุมขังในประเทศไทยไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอ หรือขอส่งบุคคลซึ่งถูกคุมขังในประเทศผู้ร้องขอมาเบิกความเป็นพยานในประเทศไทย ถ้าผู้ประสานงานกลางพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการจำเป็นและบุคคลที่ถูกคุมขังนั้นสมัครใจ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังประเทศผู้ร้องขอ หรือรับตัวบุคคลนั้นจากประเทศผู้ร้องขอเข้ามาในประเทศไทย"

พิจารณาจากสนธิสัญญาข้อ 12.1 แล้วเห็นว่าคำร้องขอที่สหรัฐอเมริการ้องขอมาในเรื่องดังกล่าวตามสนธิสัญญา⁷² เป็นเรื่องที่สามารถจะให้ความช่วยเหลือได้เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติรองรับให้สามารถกระทำได้ตามมาตรา 26 วรรคแรก⁷³ ถ้าหากบุคคลผู้ถูกคุมขังสมัครใจไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอ

⁷¹ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 26

⁷² สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

⁷³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 26 วรรคแรก

กรณีที่สอง เป็นเรื่องที่สหรัฐอเมริการ้องขอมายังประเทศไทย เพื่อขอส่งตัวบุคคลซึ่งถูกคุมขังในประเทศไทยมา เบิกความเป็นพยานในประเทศผู้รับคำร้องขอตามข้อ 12.2 ที่กำหนดให้รัฐผู้ร้องขอสามารถส่งตัวบุคคลที่ถูกคุมขังในประเทศผู้ร้องขอมา เบิกความเป็นพยานในรัฐผู้รับคำร้องขอ ในกรณีนี้คือประเทศไทย เมื่อผู้ถูกคุมขังสมัครใจโดยยินยอมที่จะสืบพยานในประเทศไทย ซึ่งในเรื่องดังกล่าวก็ได้มีกฎหมายบัญญัติรองรับให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามมาตรา 26 วรรคแรกตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ซึ่งในเรื่องดังกล่าวทั้ง 2 กรณีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ถึงแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือ แต่จะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ถูกคุมขังก่อนที่จะเดินทางไปยังประเทศผู้ร้องขอหรือไม่ถ้ายินยอมก็จะได้แจ้งการให้ความช่วยเหลือไปยังสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นกรการให้ความช่วยเหลือโดยชอบด้วยกฎหมาย⁷⁴ มาตรา 26 ที่บัญญัติไว้ว่า "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ส่งบุคคลที่ถูกคุมขังในประเทศไทย ไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอ หรือขอส่งบุคคลซึ่งถูกคุมขังในประเทศผู้ร้องขอมา เบิกความเป็นพยานในประเทศไทย ถ้าผู้ประสานงานกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการจำเป็นและบุคคลที่ถูกคุมขังนั้นสมัครใจ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังประเทศผู้ร้องขอหรือรับตัวบุคคลนั้นจากประเทศผู้ร้องขอเข้ามาในประเทศไทย

การส่งตัวและรับตัวบุคคลตามความในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง"

จะเห็นได้ว่าในมาตรา 26 กฎหมายได้ให้อำนาจที่จะให้ความช่วยเหลือตามคำร้องขอจากต่างประเทศในที่นี้คือประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ขอให้ไทยส่งตัวผู้ถูกคุมขังในประเทศไทย เพื่อเดินทางไปเบิกความเป็นพยานในศาลที่สหรัฐอเมริกาได้ แต่ผู้ถูกคุมขังต้องสมัครใจที่จะเดินทางไปเป็นพยานยังศาลต่างประเทศคือยังประเทศสหรัฐอเมริกา การดำเนินการสอบถามความสมัครใจเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการในเรื่องนี้คือ กรมราชทัณฑ์ เป็นผู้มีอำนาจตาม

⁷⁴ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

กฎหมาย⁷⁵ โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ.2537⁷⁶ หมวด 1 ข้อ 1 เพื่อสอบถามความสมัครใจผู้ถูกคุมขัง แล้วรายงานให้ผู้ประสานงานกลางทราบ หากบุคคลผู้ถูกคุมขังยินยอม และสมัครใจที่จะเดินทางไปสืบพยานก็จะได้แจ้งไปยังสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

กรณีสหรัฐอเมริการ้องขอให้ไทยส่งตัวนักโทษชาย นายพรพล พูลทวี ไปเบิกความเป็นพยาน เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2538 ในศาลเมืองอเล็กซานเดรีย รัฐเวอร์จิเนีย ในข้อหา นายปีเตอร์ กับพวกลักลอบนำเอโรอื่นจากไทยเข้าไปจำหน่ายในสหรัฐอเมริกา

เมื่อไทยได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาแล้วก็นำมาพิจารณาว่าการร้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นไปตามสนธิสัญญาหรือไม่ เมื่อพิจารณาเห็นว่า เป็นไปตามสนธิสัญญา ข้อ 17 แล้วก็ต้องพิจารณาว่าคำร้องขอนั้นขัดกับกฎหมาย⁷⁷ ของไทยหรือไม่ ปรากฏว่ามีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้ แต่ก่อนจะตอบให้สหรัฐอเมริกาทราบ จะต้องทำการสอบถามไปยังผู้ถูกคุมขังก่อนว่าสมัครใจที่จะเดินทางไปสืบพยานยังศาลในเมืองอเล็กซานเดรีย รัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกาหรือไม่ โดยผู้ประสานงานกลางจะส่งเรื่องไปยังอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 12(3) แห่งพระราช

⁷⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 12(3)

⁷⁶ กฎกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ.2537 ออกตามความในมาตรา 5 และ 26 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535

⁷⁷ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535, มาตรา 26

บัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เป็นผู้ดำเนินการสอบถาม เมื่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์สอบถามนายพรพล พูลทวี แล้ว นายพรพล พูลทวี สมครใจที่จะไปให้การเป็นพยานยังศาลเมืองอเล็กซานเดรีย รัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์แจ้งไปยังผู้ประสานงานกลางของไทย เพื่อแจ้งไปยังสหรัฐอเมริกาว่าจะให้ความช่วยเหลือต่อไป โดยไทยแจ้งผลการส่งตัวนายพรพล พูลทวี ไปยังสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2538

กรณีสหรัฐอเมริกาขอให้ส่งตัวนักโทษสัญชาติอเมริกันจำนวน 4 นายคือ

1. นช. John Calloway
2. นช. Rodney Chambers
3. นช. Cortey Haris
4. นช. Fredrich Dorton

ไปเบิกความเป็นพยานในคดีนาย Troy Watts ในข้อหาเป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมค้ายาเสพติด โดยร้องขอมาเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2538 และไทยได้แจ้งให้ความช่วยเหลือไปยังสหรัฐอเมริกา โดยกรมราชทัณฑ์ได้ส่งตัวนักโทษทั้ง 4 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2538 การดำเนินการที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีของนายพรพล พูลทวี

ข้อ 1.2(ฉ) การสืบหาตัวบุคคล ⁷⁸

ในเรื่องการสืบหาตัวบุคคลตามสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 13 การค้นหาที่อยู่บุคคลได้กำหนดว่า

1. "รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องดำเนินการทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อสืบหาตัวบุคคล ซึ่งรัฐผู้ร้องขอต้องการตัวเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนการฟ้องคดี หรือกระบวนการทางอาญาในรัฐผู้ร้องขอ ซึ่งเชื่อว่าอยู่ในรัฐผู้รับคำร้องขอนั้น

⁷⁸ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 1.2(ฉ)

2. รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องแจ้งให้รัฐผู้ร้องขอทราบถึงผลของการสืบสวนในโอกาสแรก"

หมายความว่ารัฐผู้รับคำร้องขอสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้ทุกอย่างเท่าที่จำเป็น เพื่อจะได้หาบุคคลที่ต้องการตัวให้พบ เพื่อต้องการตัวมาทำการสอบสวน โดยอาจใช้วิธีการสืบสวนเพื่อค้นหาบุคคลผู้นั้น และเมื่อทราบที่อยู่ของบุคคลผู้นั้นแล้วต้องแจ้งให้รัฐผู้รับคำร้องขอทราบ กรณีดังกล่าวตามกฎหมาย⁷⁹ ไทย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 30 ว่า "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้สืบหาตัวบุคคล ซึ่งประเทศผู้ร้องขอต้องการตัวเกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี หรือการดำเนินการอื่นทางอาญา โดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวอยู่ในประเทศไทย ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบหาตัวบุคคลผู้นั้น และแจ้งผลให้ผู้ประสานงานกลางทราบ"

หมายความว่าประเทศไทยสามารถให้ความช่วยเหลือกับประเทศสหรัฐอเมริกาในการสืบหาตัวบุคคลที่สหรัฐต้องการตัว โดยเชื่อว่ายังอยู่ในประเทศไทยได้ โดยเมื่อประเทศไทยได้รับคำร้องขอจากสหรัฐอเมริกาให้สืบหาตัวบุคคล โดยพิจารณาว่ามีอยู่ในสนธิสัญญา⁸⁰ ดังกล่าวหรือไม่ เมื่อเห็นว่ามิใช่เรื่องดังกล่าวอยู่ในสนธิสัญญาก็นำมาพิจารณาว่า เรื่องการค้นหาที่อยู่บุคคลหรือการสืบหาบุคคลมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องรองรับให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาคำร้องขอแล้ว ปรากฏว่าเป็นไปตามสนธิสัญญา⁸¹ โดยมีกฎหมาย⁸² บัญญัติให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้ จึงได้ให้ความช่วยเหลือไปโดยเจ้าหน้าที่ผู้มี

⁷⁹ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 30

⁸⁰ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

⁸¹ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 13

⁸² พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535,

มาตรา 30

อำนาจ^{๓๓} เป็นผู้ดำเนินการในทันทีคืออธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ดำเนินการตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน เมื่อทราบที่อยู่ของบุคคลผู้นั้นแล้วก็จะได้ดำเนินการแจ้งให้สหรัฐอเมริกาทราบต่อไป

ข้อ 1.2(ข) การเริ่มกระบวนการทางอาญาตามคำร้องขอ

ในเรื่องดังกล่าวตามสนธิสัญญา^{๓๔} ข้อ 14.1 ได้กำหนดให้

1. "เมื่อรัฐหนึ่งมีอำนาจเริ่มกระบวนการทางอาญา แต่ประสงค์ให้อีกรัฐหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลางของรัฐแรกจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงของเรื่องราวอย่างเป็นทางการให้เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลางของรัฐหลังทราบ ถ้ารัฐผู้รับคำร้องขอมีอำนาจที่จะดำเนินการ ก็ให้เสนอเรื่องราวให้หน่วยงานผู้มีอำนาจเริ่มดำเนินการกระบวนการทางอาญา หน่วยงานเหล่านั้นจะให้คำวินิจฉัยว่าจะเริ่มกระบวนการทางอาญาหรือไม่ตามกฎหมายของประเทศของตน"

หมายความว่ารัฐผู้ร้องขอคือสหรัฐอเมริกาได้เริ่มกระบวนการทางอาญาไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนสอบสวนการรวบรวมพยานหลักฐานหรือดำเนินการอื่น ๆ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น แต่ปรากฏว่าบุคคลที่กระทำผิดได้หลบหนีการจับกุมตัว หรือผู้สมรู้ร่วมกระทำผิดกับบุคคลอื่นหรือบุคคลอื่นนั้นได้ถูกจับกุมตัวในสหรัฐอเมริกา และอยู่ในระหว่างดำเนินการทางอาญาอยู่ บุคคลผู้กระทำผิดหรือได้ผู้ร่วมกระทำผิดนั้นได้นักอาศัยหรือหลบหนีอยู่ในไทย สหรัฐอเมริกาสามารถร้องขอให้ไทยเริ่มกระบวนการทางอาญาได้ตามสนธิสัญญาในเรื่องดังกล่าว

^{๓๓} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(1)

^{๓๔} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

แต่ในขณะเดียวกันเมื่อประเทศไทยได้รับคำร้องขอจากสหรัฐอเมริกาแล้ว จะต้องนำมาพิจารณาดูก่อนว่าคำร้องขอนั้นอยู่ในเรื่องที่กำหนดตามสนธิสัญญา^{๕๕} ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวปรากฏอยู่ในสนธิสัญญา ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่าเรื่องดังกล่าวกฎหมาย^{๕๖} ของไทย ให้อำนาจสามารถจะให้ความช่วยเหลือได้หรือไม่ โดยพิจารณาจากกฎหมายตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งมาตรา 31 บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 31 "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งมีอำนาจที่จะเริ่มกระบวนการคดีทางอาญาคดีใดคดีหนึ่ง แต่ประสงค์จะให้เริ่มกระบวนการคดีทางอาญาคดีนั้นในประเทศไทย และคดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจศาลไทย ให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาว่าสมควรจะเริ่มดำเนินการกระบวนการคดีทางอาญาตามคำร้องขอหรือไม่ ถ้าเห็นสมควรให้แจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแจ้งผลให้ผู้ประสานงานกลางทราบ"

ตามมาตรา 31 หมายความว่าเมื่อสหรัฐอเมริกามีอำนาจที่จะดำเนินคดีอาญาคดีใดคดีหนึ่งได้ แต่ต้องการให้ไทยเริ่มกระบวนการคดีทางอาญาในประเทศไทย อาจเนื่องมาจากพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทยหรือตัวบุคคลผู้กระทำความผิดหลบหนีพำนักอยู่ในประเทศไทย หรือกรณีอื่น ๆ ที่สหรัฐอเมริกาอาจพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าหากดำเนินการทางคดีทางอาญาในไทยจะสะดวกและดีกว่าในสหรัฐอเมริกา และคดีดังกล่าวจะต้องอยู่ในเขตอำนาจศาลไทย ประเทศไทยจึงจะสามารถให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาได้โดยชอบกฎหมาย โดยให้อธิบดี

^{๕๕} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 14

^{๕๖} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

กรมตำรวจและอัยการพิเศษฝ่ายคดีเป็นผู้มีอำนาจ^{๒๗} เป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป เช่น กรณีการลักลอบนำกัญชาเข้ามาจำหน่ายยังสหรัฐอเมริกาของนายทอง คิริปรีชาพงษ์ ที่ สหรัฐอเมริกาขอตัวตามสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งตามข้อเท็จจริงสหรัฐอเมริกาสามารถ ขอความร่วมมือมายังไทยขอให้ไทยเริ่มกระบวนการคดีทางอาญาได้แก่สหรัฐอเมริกากับใช้ช่อง ทางตามสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อเท็จจริงมีดังนี้

นายทอง คิริปรีชาพงษ์ หรือ ป.เป็ด ถูกสหรัฐอเมริกากล่าวหาว่าสมคบกันนำกัญชา เข้ามายังสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516-2530 โดยต่อเนื่องกันมา ซึ่งความผิดฐานค้ากัญชา ซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยอยู่แล้ว และการลักลอบนำเข้ากัญชาไปยังสหรัฐอเมริกาก็ถือว่าเป็น การกระทำความผิดในเขตอำนาจศาลไทย โดยการนำกัญชาจากไทยส่งไปยังสหรัฐอเมริกากับ ไม่ได้ขอความช่วยเหลือตามข้อ 14 ตามสนธิสัญญา^{๒๘} แต่ได้ร้องขอความช่วยเหลือมายัง ไทย ตามข้อ 9 ของสนธิสัญญาดังกล่าว ซึ่งไทยก็ได้ให้ความร่วมมือไป ถ้าหากสหรัฐอเมริกาขอ ความช่วยเหลือในการนี้ของนายทอง คิริปรีชาพงษ์ ในเรื่องนี้ ตามข้อ 14 ของสนธิสัญญานี้ ไทยก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามสนธิสัญญา แต่ในกรณีของนายทอง คิริปรีชาพงษ์ สหรัฐอเมริกาขอมาตามสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยาก และเสียเวลาเป็นอย่างมาก

^{๒๗} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(4)

^{๒๘} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 1.2(ซ) การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการริบทรัพย์สิน

เป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา ^{๘๘} ข้อ 15 ที่กำหนดให้การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการริบทรัพย์สินจะต้องดำเนินการดังนี้

ข้อ 15 1. "ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลางรัฐหนึ่งทราบว่าทรัพย์สินที่ได้มาหรือที่ใช้ในการกระทำความผิดอาญาอยู่ในอีกรัฐหนึ่ง ซึ่งอาจถูกริบหรืออายัดได้ตามกฎหมายของรัฐหลังเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลางของรัฐแรกอาจแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลางของรัฐหลัง ถ้ารัฐหลังนั้นมีอำนาจในเรื่องดังกล่าวก็ให้เสนอข้อเสนอกับหน่วยงานผู้มีอำนาจ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม หน่วยงานเหล่านั้นจะต้องให้คำวินิจฉัยตามกฎหมายของประเทศตน จะต้องแจ้งผลดำเนินการให้อีกรัฐหนึ่งทราบโดยผ่านเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานของตน"

หมายความว่ารัฐที่ร้องขอให้ริบทรัพย์สินที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำกฎหมายที่อยู่ในอีกรัฐหนึ่ง และทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบหรืออายัดได้ตามกฎหมายของรัฐหลังแล้วก็สามารถร้องขอความช่วยเหลือตามข้อ 15 ตามสนธิสัญญา ^{๘๙} นี้ได้

เมื่อไทยได้รับคำร้องขอจากสหรัฐอเมริกาในเรื่องดังกล่าว ต้องนำมาพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าวมีอยู่ในสนธิสัญญา ^{๙๐} หรือไม่อย่างไร เมื่อเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีอยู่ในสนธิสัญญา ก็ต้องพิจารณาคำมีกฎหมายรองรับให้สามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวได้หรือไม่ ซึ่ง

^{๘๘} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 15

^{๘๙} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 14

^{๙๐} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อ 15

พิจารณาตามมาตรา 32^{๑๒} วรรคแรกบัญญัติว่า "ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ดำเนินการริบหรือยึดทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลพิจารณาริบหรือมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้น"

หมายความว่าตามมาตรา 32 กฎหมายให้อำนาจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ^{๑๓} ในกรณีนี้คือ อัยการพิเศษฝ่ายคดีเป็น ผู้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาล เพื่อขอให้ศาลพิจารณาริบหรือมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้น

ซึ่งเมื่อผู้ประสานงานกลางของไทยได้พิจารณาคำร้องขอของสหรัฐอเมริกาว่าเป็นการร้องขออยู่ในขอบเขตของสนธิสัญญา ซึ่งอาจให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากมีกฎหมายดังกล่าวรองรับอยู่ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือไป

เมื่อไทยได้แจ้งการให้ความช่วยเหลือไปแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะต้องเป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ โดยอัยการพิเศษฝ่ายคดีก็จะส่งเรื่องไปให้อัยการที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาล โดยศาลจะพิจารณาให้ริบทรัพย์สินตามคำร้องขอได้ต่อเมื่อศาลต่างประเทศได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบทรัพย์สินนั้นได้ และทรัพย์สินนั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้ริบได้จึงจะสามารถริบได้^{๑๔} ในกรณีการริบทรัพย์สินตามกฎหมายไทยก็มีเพียงการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่กฎหมายให้ริบได้ หรือทรัพย์สินนั้นได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่นอาวุธปืนจึงจะสามารถริบได้ แต่ถ้าปรากฏว่าศาลต่างประเทศมีคำสั่งให้ยึด

^{๑๒} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 32-33

^{๑๓} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 12(2)

^{๑๔} พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 33 วรรคแรก

ทรัพย์สินก่อนมีคำพิพากษาหรือมีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สินนั้น แต่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุดคือสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ และทรัพย์สินนั้นอาจถูกยึดได้ตามกฎหมายไทยก็ตาม ศาลเห็นสมควรจะมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้นไว้ก็ได้ ๑๕

จะเห็นได้ว่าการรับทรัพย์สินตามคำร้องขอจากสหรัฐอเมริกาไม่ใช่ว่าจะสามารถรับทรัพย์สินนั้นได้ทุกเรื่องที่ร้องขอมา จะต้องพิจารณาด้วยว่าทรัพย์สินนั้น ศาลสหรัฐอเมริกา คำพิพากษาถึงที่สุดให้รับได้หรือคำพิพากษาของศาลที่ส่งมานั้นยังไม่ถึงที่สุด ก็จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ แต่ก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้

จากที่ได้ศึกษามาแต่ต้นของใบพินัยในเรื่องประเภทของการช่วยเหลือตามสนธิสัญญา ๑๖ จะเห็นได้ว่าการให้ความช่วยเหลือที่ถือว่าเป็นการลงโทษทางอาญามีเพียงเรื่องเดียวคือ การรับทรัพย์สินที่ถือว่าเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งซึ่งเห็นว่า เป็นมาตรการลงโทษที่รุนแรงและเด็ดขาดมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้ประกอบอาชญากรรมเกิดความเกรงกลัวที่จะไม่กล้ากระทำความผิดอีก ในขณะที่เดียวกันเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่คิดที่จะกระทำความผิดจะได้เกิดความยังคิดว่าเมื่อได้กระทำความผิดถูกจับกุมได้ และถูกลงโทษทรัพย์สินที่ได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดจะต้องถูกริบหมด จะไม่มีทรัพย์สินจะใช้หลงเหลืออยู่เลย เท่ากับว่าการกระทำความผิดทั้งหมดนั้นสูญสิ้นไปโดยไม่ได้อะไรเลยและยังจะต้องได้รับโทษจำคุกอีกด้วย แต่การจะถูกริบทรัพย์สินได้นั้น กฎหมายไทยในปัจจุบันโทษที่มีอยู่และสามารถรับทรัพย์สินได้มีเพียงการกระทำความผิดไม่กี่ย่าง เช่นการค้ายาเสพติดให้โทษฯ ซึ่งถือว่ามียุ่่น้อยมาก และการจะถูกริบทรัพย์สินในการกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องมีคำพิพากษาศาลถึงที่สุดจึงจะสามารถรับทรัพย์สินได้ตามมาตรา

๑๕ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 33 วรรคท้าย

๑๖ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

33 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 และตามสนธิสัญญา^{๑๗} ดังกล่าวก็ได้กำหนดให้ความร่วมมือกันในการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินแม้จะเป็นการลงโทษที่ถือว่ารุนแรงและเด็ดขาดแล้วก็ตาม แต่การจะริบทรัพย์สินได้จะต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดจึงจะสามารถกระทำได้นอกจากนี้แล้วไม่สามารถริบทรัพย์สินได้ ซึ่งเห็นว่าการจะร่วมมือกันในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและสัมฤทธิ์ผล และก่อให้เกิดประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ ที่ปัจจุบันนับวันจะทวีความรุนแรง และการหลบหนีการจับกุมรวมทั้งพยานหลักฐานและทรัพย์สินที่ได้มาหรือใช้ในการกระทำความผิด สามารถหลบหนีและทำการเคลื่อนย้ายเพื่อหลบหนีการจับกุมหรือทำลายพยานวัตถุเป็นไปโดยง่ายและรวดเร็ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหามาตรการอื่นมาเสริมช่วยในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

การอายัดทรัพย์สินจึงถือว่าเป็นมาตรการอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศได้ให้สัมฤทธิ์ผลก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมได้อีกวิธีการหนึ่ง เนื่องจากการอายัดทรัพย์สินเป็นมาตรการเบื้องต้นก่อนที่จะมีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วเมื่อพบว่าผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นโดยเชื่อว่าหากทิ้งระยะเวลาเนิ่นนานไป ผู้กระทำความผิดอาจเคลื่อนย้ายทรัพย์สินนั้นหลบหนีหรือทำลายไปในกรณีที่ทรัพย์สินที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งถือว่าเป็นพยานหลักฐานสำคัญแห่งคดี (กรณีที่ทรัพย์สินนั้นได้ใช้ในการกระทำความผิด) โดยทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวเป็นอย่างมาก เท่ากับเป็นการทำลายขวัญของผู้กระทำความผิดและเป็นอำนาจต่อรองกับผู้กระทำความผิดให้หันมาให้ความร่วมมือหรือเท่ากับเป็นการปราบไม่ให้ผู้คิดจะกระทำความผิดได้ยั้งชั่งใจเนื่องจากการอายัดทรัพย์สินนั้นกระทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษา

^{๑๗} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

ศาลถึงที่สุดหรือโดยไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องคดีก็สามารถกระทำได้ จึงถือว่าการอายัดทรัพย์สินก่อนก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะได้อีกกล่าวถึงในเรื่องข้อเสนอแนะต่อไป

6. ความแตกต่างของสนธิสัญญาฉบับนี้^{๑๘} กับสนธิสัญญาฉบับอื่น

เนื่องจากสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวที่ไทยทำกับสหรัฐอเมริกามีความพิเศษมากกว่าสนธิสัญญาฉบับอื่นในเรื่อง

(1) สนธิสัญญาฉบับนี้ยกเว้นหลัก Double Criminality^{๑๙} อันเป็นหลักที่ยกเว้นการกระทำความผิดที่โดยปกติสนธิสัญญาทั่วไป โดยเฉพาะสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีหลักว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำต่อเมื่อการกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดในรัฐผู้รับคำร้องขอด้วย ซึ่งข้อความในสนธิสัญญาฉบับนี้ ข้อ 1.3 ที่ว่า "การให้ช่วยเหลือให้กระทำโดยจะต้องไม่คำนึงถึงว่าการกระทำ ซึ่งเป็นมูลกรณีของการสืบสวน การฟ้องคดีหรือกระบวนการทางอาญาในรัฐผู้ร้องขอจะต้องห้ามตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอหรือไม่หรือรัฐผู้รับคำร้องขอจะมีอำนาจดำเนินการต่อการกระทำ เช่นนั้นในพฤติการณ์ทำนองเดียวกันหรือไม่" การยกเว้นหลักดังกล่าวช่วยให้การให้ความร่วมมือเป็นไปด้วยความสะดวกขึ้น

^{๑๘} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

^{๑๙} สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา,

(2) สนธิสัญญาฉบับนี้กำหนดให้ "เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลาง"¹⁰⁰ (Central Authority) ของสหรัฐอเมริกา คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (Attorney General) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายส่วนของไทยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ประสานงานกลางตามข้อ 3 ของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งในอดีตหน่วยงานหลักในกระบวนการยุติธรรมของไทยสังกัดกระทรวงมหาดไทยปัจจุบันไปอยู่กับนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทยจึงมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เพราะครอบคลุมไปทั้งการสืบสวน สอบสวน การฟ้องคดีรวมทั้งการดำเนินการในศาลบางส่วน ซึ่งสหรัฐอเมริกาคงจะดูความเหมาะสมในแต่ละประเทศ เช่นที่กำกับโคลอมเบียที่ผู้ประสานงานกลางของโคลอมเบียคือ อัยการสูงสุดแห่งชาติ ซึ่งของไทยก็ถือว่า สนธิสัญญาดังกล่าวได้มีความพิเศษเหนือกว่าสนธิสัญญาฉบับอื่นในการพิจารณาหน่วยงานผู้ประสานงานกลางทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปราม เพราะสามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันทีเป็นการช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐานสามารถนำมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดได้สำเร็จเกิดประสิทธิภาพในการปราบปราม

(3) เกี่ยวกับกฎหมายหรือกระบวนการพิจารณาดำเนินการตามคำร้องขอ ตามข้อ 5.3 ของสนธิสัญญาที่กำหนดว่า "คำร้องขอจะได้รับการดำเนินการตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ เว้นแต่สนธิสัญญานี้จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตามวิธีดำเนินการที่ระบุไว้ในคำร้องขอจะได้รับการปฏิบัติตาม เว้นแต่สนธิสัญญานี้จะไม่สอดคล้องกับกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ" หลักการดังกล่าวเป็นการประนีประนอมโอนอ่อนเข้าหากันระหว่างแนวความคิดที่ให้ใช้กฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอกับแนวความคิดที่ให้ใช้กฎหมายของรัฐผู้ร้องขอ ซึ่งเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจในการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ช่วยให้เกิดความสะดวกไม่ต้องแก้ไขกฎหมายเป็นการ

¹⁰⁰ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันทางอาญาระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา, ข้อ 3

ปรับกฎหมายเข้าหากันช่วยให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานมาดำเนินคดี เพื่อลงโทษผู้กระทำได้สำเร็จเกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(4) สนธิสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดประเภทของความร่วมมือทางอาญาในบางอย่างไม่เคยมีในสนธิสัญญาทางอาญาฉบับอื่น ๆ ที่สหรัฐอเมริกาเคยร่วมเป็นภาคี ได้แก่ เรื่องการเริ่มกระบวนการทางอาญาตามคำร้องขอตามข้อ 14 ตามสนธิสัญญาฉบับนี้ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการริบทรัพย์สิน ตามสนธิสัญญาข้อ 15 ซึ่งนับว่าเป็นวิวัฒนาการที่สำคัญอย่างยิ่งของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ช่วยทำให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม หรือการทำให้ผู้กระทำผิดถูกตัดโอกาสที่จะนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ต่อไปทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดอีก

7. เปรียบเทียบสนธิสัญญาฉบับนี้กับกฎหมายภายในของไทย

การเปรียบเทียบสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา กับพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

จะเห็นได้ว่าการทำสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกานั้น ขณะที่ทำสัญญากันนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายภายในเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด มีเพียงแค่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามมาตรา 34 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 ที่เปิดช่องว่างไว้สำหรับให้ประเทศไทยให้ความร่วมมือได้เป็นการทั่วไปในเรื่องทั่ว ๆ ไป ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายภายในมารองรับ เพื่อให้การปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายให้ความคุ้มครองกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่จะต้องปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏในสนธิสัญญา รวมทั้งข้อจำกัดที่จะไม่ให้ความร่วมมือ เพื่อผลประโยชน์ของชาติที่สำคัญยิ่งเหนือสิ่งอื่นใด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อนำมาใช้รองรับตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและ

กันทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติการตามสนธิสัญญา เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายต่อไป

ดังนั้นเมื่อมีการทำสนธิสัญญาต่อกันแล้วจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำสนธิสัญญามาใช้บังคับประเทศภาคีสถิตสัญญาในที่นี้คือประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา เพื่อให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสนธิสัญญา เพื่อให้รัฐนำไปปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือและขอความช่วยเหลือให้เป็นไปตามกฎหมายภายในรัฐต่อไป

จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการออกกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใช้บังคับ เป็นการออกกฎหมายเพื่ออนุรักษ์การตามสนธิสัญญา ซึ่งก็เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 ตามมาตรา 181 ที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารที่จะออกกฎหมายให้เป็นไปตามสนธิสัญญา จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติถึงประเภทของความช่วยเหลือและข้อจำกัดในการไม่ให้ความช่วยเหลือเป็นไปตามสนธิสัญญาดังกล่าว รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือและไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับไทยด้วย

การที่กฎหมายของไทยที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้เป็นไปตามสนธิสัญญาดังกล่าว ช่วยให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วในขณะเดียวกันก็ทำให้การปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศสัมฤทธิ์ผล เนื่องมาจากการให้ความช่วยเหลือกันนั้นเป็นการให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดีและการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องทางอาญา เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา ถ้ากฎหมายที่ใช้บังคับขัดหรือแย้งกับสนธิสัญญา ดังกล่าวก็จะเป็นอุปสรรคขัดขวางในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือตามสนธิสัญญา แต่เท่าที่ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและสนธิสัญญาแล้วจะเห็นว่าสอดคล้องต่อกันสามารถให้ความช่วยเหลือได้ทุกประเภท จึงทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ในการปราบปราม ช่วยให้การปราบปรามอาชญากรรมสัมฤทธิ์ผล และในขณะเดียวกันก็ย่อมเกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ สามารถนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้

8. พันธกรณีของไทยตามสนธิสัญญา

เมื่อประเทศไทยได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2539 สนธิสัญญาดังกล่าว แต่ยังไม่ได้มีการให้สัตยาบัน (Ratification) ต่อกันตามสนธิสัญญา

8.1 พันธกรณีของไทยก่อนให้สัตยาบัน

แม้จะมีการลงนามโดยผู้แทนรัฐในสนธิสัญญาอันมีผลให้สนธิสัญญาเกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่โดยหลักการแล้วไม่ก่อให้เกิดผลผูกพันต่อรัฐในทันที จนกว่าจะมีการสัตยาบันหรือการให้ความยินยอมตามรูปแบบใหม่ ๆ เช่นการยอมรับ (Acceptation) หรือการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญา (Approbation) โดยรูปแบบการยอมรับสนธิสัญญานี้ วัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐทำการตรวจสอบและให้ความยินยอมแก่สนธิสัญญาโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐโดยปกติต้องผ่านความเห็นชอบจากสภาก่อนจึงจะมีผลผูกพัน¹⁰¹

ในส่วนของไทยที่ทำกับสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา จะต้องมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารต่อกันตามข้อ 20 ของสนธิสัญญาที่กำหนดไว้ว่า

ข้อ 20 การให้สัตยาบันและการมีผลใช้บังคับว่า

1. สนธิสัญญานี้จะต้องได้รับการให้สัตยาบัน สัตยาบันสารจะมีการแลกเปลี่ยนกันที่กรุงวอชิงตันโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

¹⁰¹ ประสิทธิ์ เอกบุตร, คำบรรยายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, เล่ม 1 สนธิสัญญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 64-65.

2. สนธิสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับเมื่อมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร

จะเห็นได้ว่าแม้ไทยกับสหรัฐอเมริกาจะได้มีการลงนามกันแล้วก็ตามก็ยังไม่มีผลผูกพันระหว่างรัฐภาคีตามสนธิสัญญา

ด้วยเหตุนี้ การให้สัตยาบันจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาของรัฐ ตามคำพิพากษาลงวันที่ 16 ลงวันที่ 10 กันยายน 1929 ของศาลสถิตย์ยุติธรรมระหว่างประเทศ¹⁰²

โดยทั่วไป การให้สัตยาบันกระทำโดยฝ่ายบริหาร แต่มักกำหนดให้มีการอนุญาตหรือเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ฝ่ายบริหารจึงจะให้สัตยาบันได้¹⁰³ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2534 มาตรา 181 ก็ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 181 บัญญัติว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาล้านติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น ๆ กับนานาประเทศหรือกับองค์กรระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา"

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นเรื่องที่ประเทศไทยจะต้องออกกฎหมายภายในขึ้นมาใช้บังคับภายในรัฐ เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ไม่เคยมีมาก่อนในไทยและไทยก็ไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด จึงจำเป็นต้องออกพระราชบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้นมาใช้บังคับภายในประเทศ ตามมาตรา 181 วรรคสอง จึงกำหนดให้สนธิสัญญาดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน จึงจะให้สัตยาบันได้

¹⁰² ประสิทธิ์ เอกบุตร, คำบรรยายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, หน้า 65. และอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969, เรื่องการให้สัตยาบัน (Ratification), มาตรา 14.

¹⁰³ ประสิทธิ์ เอกบุตร, คำบรรยายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, หน้า 69

จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 181 วรรคสองดังกล่าว ข้อความว่า "จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา" คำว่า "จะต้องออกพระราชบัญญัติ" วิจัยพิจารณาได้ว่าจะต้องออกกฎหมายเรียบร้อยเสียก่อน จึงจะถือว่าได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา-พ.ศ. 2535 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2535 ซึ่งถือว่าผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วว่าสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นที่ยอมรับ มิฉะนั้นรัฐสภาจะไม่ให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด

การให้ความช่วยเหลือของไทยก่อนให้สัตยาบัน

การที่ประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2529 มีผลให้สนธิสัญญาเกิดขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์จนกว่าจะมีการให้สัตยาบัน ตามข้อ 20 ของสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา โดยในข้อ 20 ของสนธิสัญญาดังกล่าวได้พูดถึง "การให้สัตยาบันและการมีผลใช้บังคับ" ว่า สนธิสัญญาจะมีผลใช้บังคับเมื่อมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร¹⁰⁴

โดยที่การทำสนธิสัญญาเป็นการกระทำของรัฐอย่างหนึ่ง แม้ว่าสนธิสัญญาจะยังไม่มียุทธศาสตร์ผูกพันตามสนธิสัญญาก็ตาม แต่การจัดทำสนธิสัญญาก่อให้เกิดพันธกรณีบางประการต่อรัฐตามมาตรา 18¹⁰⁵ ที่บัญญัติว่า "รัฐต้องงดเว้นการกระทำใด ๆ อันอาจมีผลทำให้วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาตกเป็นอันไร้ผล"

¹⁰⁴ สนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, ข้อ 20.2

¹⁰⁵ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969, มาตรา 18

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพันธกรณีได้เกิดขึ้น เมื่อรัฐได้ลงนามในสนธิสัญญาที่ต้องมีการให้สัตยาบัน การยอมรับหรือการให้ความเห็นชอบทราบเท่าที่รัฐนั้นยังไม่ได้แสดงเจตจำนงที่จะไม่เข้าร่วมเป็นภาคีตามสนธิสัญญา ก่อให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องประพฤติกใน การรณรงค์การกระทำใด ๆ ที่อาจมีผลทำให้วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานั้น ในกรณีดังกล่าวไม่ผูกพันให้ไทยจะต้องให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา แต่ไทยจะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันอาจ ทำให้สนธิสัญญานั้นไม่มีผลบังคับกับประเทศภาคีตามสนธิสัญญากล่าวคือ ว่าทำให้ไม่ให้เกิดความ ร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมอันเป็นวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้ ให้สัตยาบันสาร จึงทำให้ไทยไม่มีพันธกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญา โดยกฎหมาย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือแม้ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับไทย ไทยก็อาจจะให้ ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาได้ตามที่เห็นว่าจำเป็นและไม่ขัดต่อกฎหมายของไทย ทั้งนี้จะเห็น ได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ที่ได้เปิดกว้างเพื่อให้การดำเนินคดี อาญาสามารถจะทำได้แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะไม่ได้บัญญัติไว้ก็ตาม โดย ที่มาตรา 15 บัญญัติว่า

"วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้"

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติในมาตรา 15 หมายความว่าถ้าวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องที่ไม่ได้เขียนไว้ในกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ให้นำเอาวิธี พิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับหมายความว่าให้เอาวิธีดำเนินการในทางแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอ จะทำได้ ถ้าหากไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ก็ไม่ต้องปฏิบัติ ซึ่งการวินิจฉัยว่าเรื่องใดควรจะให้ ความช่วยเหลือกับสหรัฐอเมริกาหรือไม่นั้นบางเรื่องก็วินิจฉัยได้ง่าย บางเรื่องก็อาจจะวินิจฉัย ได้ยาก ซึ่งถ้าหากยังไม่มีผลผูกพันตามพันธกรณี ส่วนใหญ่แล้วเรื่องที่มีอาจมีปัญหากิ่งในด้านการ ตีความและในทางการปฏิบัติมักจะไม่ให้ความช่วยเหลือ แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 34 จะได้บัญญัติไว้ว่า

"ถ้าจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งเรื่องหรือแต่บางส่วน โดยอาศัยหรือโดย ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ในเมืองต่างประเทศ เมื่อไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับเรื่องนั้นแล้วให้ศาลปฏิบัติตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ"

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 34 หมายความว่า ถ้าในกรณีไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับเรื่องนั้น คือ ไม่มีกฎหมายเขียนไว้ถึงวิธีการหรือบทลงโทษในเรื่องนั้นก็ให้นำเอาหลักกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้ในการตัดสิน

ในกรณีนี้ไทยกับสหรัฐอเมริกาแม้มีข้อตกลงแต่ข้อตกลงดังกล่าวยังไม่ส่งผลใช้บังคับตามข้อตกลงนั้น และการที่ศาลจะปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว เรื่องนั้น ๆ จะต้องมีการปรากฏคือเกิดขึ้นมาก่อนจนกลายมาเป็นประเด็นที่ขัดแย้งกันเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งเรื่องการขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ตามสนธิสัญญาไม่เคยปรากฏว่าเรื่องดังกล่าวเคยมีการปฏิบัติจนกลายมาเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีระหว่างประเทศที่อาจถือได้ว่ากลายมาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ

ดังนั้นเมื่อไม่ปรากฏพันธกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญา และกฎหมายภายในของไทยได้กำหนดว่าจะต้องให้ความช่วยเหลือใด ๆ แก่ประเทศผู้ร้องขอแล้ว เชื่อว่าถ้าหากเป็นเรื่องที่อาจก่อให้เกิดปัญหาแล้ว ประเทศไทยจะต้องไม่ให้ความช่วยเหลืออย่างแน่นอน

8.2 พันธกรณีของไทยหลังการให้สัตยาบัน

การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ตามมาตรา 181 จะได้กำหนดให้สนธิสัญญาดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก็ตาม

แต่การทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศโดยทั่วไปไม่อยู่ในเงื่อนไขของมาตรา 181¹⁰⁶ ดังกล่าว ฝ่ายบริหารย่อมสามารถทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่าง

¹⁰⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

ประเทศไปได้ทันที โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภา เนื่องจากสนธิสัญญามีผลผูกพันต่อรัฐนั้น มิใช่มีผลผูกพันต่อรัฐบาลชุดนั้นหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่อย่างใด¹⁰⁷

ในส่วนของประเทศไทยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2536 มีผลทำให้เกิดพันธกรณีที่ประเทศภาคีสถิตินี้จะต้องปฏิบัติตามหลังจากที่ได้ให้สัตยาบันแล้ว โดยต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาดังกล่าว

การปฏิบัติตามสนธิสัญญา

เมื่อประเทศไทยได้ลงนามกับประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วถือว่าสนธิสัญญาเกิดขึ้น แต่การมีผลใช้บังคับได้หรือไม่ก็ต้องเป็นไปตามสนธิสัญญา แต่เมื่อสนธิสัญญาลงนามนี้มีการให้สัตยาบันต่อกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีผลให้สนธิสัญญาดังกล่าวสมบูรณ์ เกิดมีผลผูกพันตามพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา ในการที่จะให้และไม่ให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน โดยที่ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ขึ้น โดยผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภานำเสนอ โดยกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือไว้ในหมวด 2 ส่วนที่ 1 ในเรื่อง การให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือตามมาตรา 9-15

ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาได้วางหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศกล่าวคือ ประเทศไทยอาจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศผู้ร้องขอ แม้ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน แต่ประเทศผู้ร้องขอ แม้ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน แต่ประเทศผู้ร้องขอจะต้องแสดงให้เห็นว่าจะให้ความช่วยเหลือแก่ไทยใน

¹⁰⁷ ประสิทธิ์ เอกบุตร, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, เล่ม 1 สนธิสัญญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 70.

ทำนองเดียวกันกับเมื่อประเทศไทยร้องขอ แสดงให้เห็นว่าตามมาตรา 9 กฎหมายก็ได้เปิดกว้างในการที่จะให้ความช่วยเหลือกับทุกประเทศ แม้จะไม่มีสนธิสัญญากับไทยก็ตาม แต่ขอบเขตของความร่วมมือก็อยู่ในวงจำกัดเพียง 8 ประเภท¹⁰⁸ เท่านั้น ในส่วนที่สหรัฐอเมริกา เมื่อสนธิสัญญามีผลใช้บังคับขอบเขตของความร่วมมือก็เป็นไปตามกฎหมายและเป็นไปตามสนธิสัญญาซึ่งสนธิสัญญา¹⁰⁹ ดังกล่าวจะมีขอบเขตกว้างกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียง 8 ประเภท ส่วนวิธีการในการให้ความช่วยเหลือของไทยกับสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาจะได้นำมาศึกษาต่อไป

9. การปฏิบัติภายหลังลงนามในสนธิสัญญา

ถึงแม้ว่า สนธิสัญญาจะได้กำหนดความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาว่าจะมีผลสมบูรณ์บังคับใช้ได้ผูกพันประเทศภาคีสถิตตามสนธิสัญญาที่จะต้องมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามสนธิสัญญาตามข้อ 20 ก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่เหตุให้ประเทศคู่ภาคีสถิตตามสนธิสัญญาที่จะปฏิเสธ โดยอ้างว่า สนธิสัญญาดังกล่าวยังไม่มามีผลใช้บังคับ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยก็ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำร้องขอในบางเรื่องได้เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายภายใน แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีข้อห้ามหรือบทลงโทษที่จะลงโทษผู้กระทำการเช่นนั้นเป็นความผิดในฐานะใดฐานหนึ่งก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของแต่ละประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือหรือไม่เพียงไร

แม้สนธิสัญญาฉบับดังกล่าวจะได้ลงนามเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2529 และมีการให้สัตยาบันต่อกันเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2536 ก็ตาม ในระหว่างที่รอการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535,

มาตรา 34

¹⁰⁹ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างไทยกับสหรัฐ

อเมริกา

ต่อกัน ประเทศไทยก็อาจให้ความช่วยเหลือประเทศสหรัฐอเมริกาได้ ในทำนองเดียวกันประเทศ
 สหรัฐอเมริกาก็อาจให้ความช่วยเหลือแก่ไทยได้ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกา
 เปิดกว้างมากกว่าและครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ในสนธิสัญญา สหรัฐอเมริกาจึงสามารถชักชวน
 ประเทศไทยให้ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาได้เคยทำสนธิสัญญา
 ว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มาก่อนเป็นประเทศแรก เมื่อปี
 ค.ศ. 1973 และมีผลบังคับเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ. 1977 ¹¹⁰ ซึ่งเป็นเวลานานก่อนที่จะ
 มาทำสนธิสัญญากับประเทศไทย จึงย่อมมีกฎหมายภายในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นมาบังคับใช้ได้
 เพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ดังนั้น แม้สนธิสัญญาดับดังกล่าวหลังจากไทยได้ร่วมลงนามกับประเทศสหรัฐอเมริกา
 แต่ยังไม่มีการให้สัตยาบันต่อกัน จึงยังไม่มีผลบังคับใช้ ไม่สามารถนำสนธิสัญญามาใช้ผูกพัน
 ประเทศไทยได้ จนกว่าจะมีการให้สัตยาบันต่อกัน แต่ก็ไม่ตัดสิทธิที่ประกอบคู่ภาคีตามสนธิสัญญาที่
 จะให้ความช่วยเหลือได้เท่าที่สามารถจะทำได้ภายในขอบเขตของกฎหมายภายในของแต่ละ
 ประเทศดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

10. การนำสนธิสัญญามาใช้บังคับภายในรัฐ

จารีตประเพณีระหว่างประเทศซึ่งเป็นบ่อเกิดกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจาก
 ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยอมรับในการปฏิบัติให้เป็นไปตามจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาช้านาน
 ระหว่างประเทศต่าง ๆ จนเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ทำให้รัฐต้องผูกพันในการ

¹¹⁰ Robert L. Pisanì and Robert Fogelneft, The United, The
 United States Treaties on Mutual Assistance in Criminal Matters, in
 International Criminal Law ed. by V.P. Nanda and M.C. Bassiouni and
 M.C. Bassiouni (New York Practising Law Institute, 1987), p.234.n.3

ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ตนผูกพันอยู่นั้น ซึ่งก็คือการศึกษาถึง การนำสนธิสัญญามาใช้บังคับกับกฎหมายภายใน ตามหลักทฤษฎีแนวปฏิบัติของรัฐ¹¹¹

การนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับภายในรัฐมีอยู่ด้วยกัน 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎี เอกนิยม กับทฤษฎีทวินิยม¹¹² โดยนำผลจากการขัดแย้งของแนวทางทฤษฎีทั้งสองเป็นที่มาทำให้ รัฐมีแนวปฏิบัติในการนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับภายในรัฐต่างกันออกไป

1. ทฤษฎีเอกนิยม (Monism) เป็นทฤษฎีที่มาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law Theory) ที่ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่มีอยู่ตามธรรมชาติ โดยเป็นโองการของพระเจ้า โดยนักทฤษฎีฝ่ายนี้เห็นว่ากฎหมายธรรมชาติครอบงำกฎหมายระหว่างประเทศ (Law of nature conditions law of nations) อีกนัยหนึ่งหลักกฎหมายธรรมชาติกับกฎหมายระหว่าง ประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะมีลักษณะอย่างเดียวกัน คือ ใช้ได้โดยทั่วไปเป็นสากล ไม่ถูกจำกัดด้วยกาลเวลาและสถานที่ เมื่อกฎหมายธรรมชาติอยู่เหนือกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง กฎหมายระหว่างประเทศจึงอยู่เหนือกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองของรัฐด้วย¹¹³

¹¹¹ นิภา สิบกนิร, "การนำกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมาใช้บังคับในประเทศไทย : ศึกษากรณีสนธิสัญญาเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล", (วิทยานิพนธ์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 23.

¹¹² ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, กฎหมายระหว่างประเทศ (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2511), หน้า 8-22 และจิต เศรษฐบุตร, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506), หน้า 5-8.

¹¹³ วิษณุ เครืองาม, การใช้กฎหมายระหว่างประเทศในระบอบกฎหมายภายในของไทย, รายงานการวิจัยทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, หน้า 27.

ดังนั้นในการนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับในระบบกฎหมายภายในของรัฐตามทฤษฎีเอกนิยมสามารถทำได้ทันที ไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือบัญญัติกฎหมายภายในขึ้นมาใหม่ ศาลสามารถหยิบยกกฎหมายโลกกฎหมายหนึ่งมาใช้บังคับได้ทันที เช่น ประเทศฝรั่งเศสหรือประเทศสหรัฐอเมริกา

2. ทฤษฎีทวินิยม ในส่วนของสนธิสัญญาที่ถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ หากจะนำมาใช้ในระบบกฎหมายภายในตามทฤษฎีนี้จะต้องมีการแปลงสนธิสัญญา (transformation) เสียก่อน จึงสามารถนำมาใช้ในระบบกฎหมายภายใน คือ นำมาเป็นกฎหมายภายในได้ ส่วนการแปลงสนธิสัญญามีรูปแบบอย่างไร ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางนิติบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของรัฐนั้น ๆ

การแปลงสนธิสัญญาเพื่อนำมาใช้เป็นกฎหมายภายในมีดังนี้

- 1) การประกาศใช้ (Promulgation) เป็นการประกาศรับว่าสนธิสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับได้ภายในประเทศมักจะทำในรูปสนธิสัญญาทางไมตรี¹¹⁴
- 2) การออกกฎหมาย (Legislative act) โดยเมื่อจะนำสนธิสัญญามาใช้ภายในรัฐจะต้องออกกฎหมายภายในอนุวัติการเพื่อเป็นการรองรับเอาผลของสนธิสัญญานั้นไว้ในกฎหมายภายใน การออกกฎหมายอนุวัติการตามสนธิสัญญาเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 181 โดยเจพาช คำว่า "หนังสือสัญญาใดจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นตามสัญญา" บ่งบอกถึงการยอมรับว่าประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีการออกกฎหมายอนุวัติการตามสนธิ

¹¹⁴ ประสิทธิ์ เอกบุตร, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 36.

สัญญา ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทาง
อาญา พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใช้เป็นกฎหมายภายในเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2535

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญามีขอบเขตความหมายที่
กว้างขวางมาก และมีมาเป็นเวลานานแล้ว ในลักษณะที่แตกต่างกันเป็นการร่วมมือเฉพาะในแต่ละ
เรื่อง โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติที่แตกต่างกัน จนกระทั่งได้มีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ในทางอาญาที่ประเทศไทยได้ลงนามกับสหรัฐอเมริกา จนเกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติต่อกันในทาง
อาญาที่ประเทศไทยได้ลงนามกับสหรัฐอเมริกา จนเกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน รวมทั้งการ
ออกกฎหมายภายใน เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณี ซึ่งจะได้ศึกษาในบทต่อไป

จากการที่ได้ศึกษามาในบทนี้ ช่วยให้ทราบถึงขอบเขตและข้อจำกัดของความร่วมมือ
ตามสนธิสัญญา รวมทั้งศึกษาหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาและกฎหมายที่ไทย
ให้กับสหรัฐเกิดพันธกรณีตามสนธิสัญญาตั้งแต่เมื่อใด อีกทั้งทราบรูปแบบของความร่วมมือว่ามี
รูปแบบอะไรบ้าง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาลักษณะพิเศษของสนธิสัญญานี้กับสนธิสัญญาอื่น การเปรียบ
เทียบสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กับพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศใน
เรื่องทางอาญามีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้ทราบว่าเมื่อมีความร่วมมือกับทางอาญาก่อ
ให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาแล้ว เกิดปัญหาอุปสรรคหรือไม่และช่วยให้การดำเนิน
คดีอาญาเป็นไปด้วยความสะดวกและมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษา
เรื่องความสะดวก และประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศในบทต่อไป